

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับ การขึ้นทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ตามกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศและประเทศไทย

ในบทนี้จะเป็นการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในกรณีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทั้งใน ส่วนของกฎหมายระหว่างประเทศและส่วนของกฎหมายต่างประเทศ โดยจะเป็นการศึกษาเพื่อหา แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับปัญหาในกรณีการขึ้นทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันในประเทศไทย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้ กฎหมายกับกรณีดังกล่าวให้มากยิ่งขึ้น

3.1 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ

มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายระหว่างประเทศนี้มีกลไก การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

3.1.1 มาตรการความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วย การคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) (ค.ศ.1883)

อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยความคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) นั้น ถือเป็นมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศที่เก่าแก่ ที่สุดฉบับหนึ่งเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และถือเป็นอนุสัญญาระดับแรก ที่ให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ด้วยเช่นกันอนุสัญญากรุงปารีสฉบับนี้ได้รับการตราขึ้นเมื่อ วันที่ 20 มีนาคม ค.ศ. 1883 และได้มีการแก้ไขปรับปรุงหลายครั้งด้วยกัน โดยในครั้งหลังสุดได้ แก้ไขปรับปรุงเมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2522 และได้วางหลักให้อนุสัญญากรุงปารีสนั้นถือเป็น ความตกลงพหุภาคีเพื่อให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม¹

¹ ตะวัน เชงภีร์ตมมงคล. (2551). *การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ : ศึกษาเปรียบเทียบมาตรการตาม กฎหมายไทยกับสหภาพยุโรป*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 67.

อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยความคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention for the Protection of Industrial Property) ฉบับนี้ได้มีการวางหลักการบางประการที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เอาไว้ในระดับขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1) คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมนี้ มิได้มีการบัญญัติในส่วนของคำจำกัดความของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เอาไว้แต่อย่างใด โดยมีแต่เพียงการใช้คำเรียกขานแก่ทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Industrial Property) ตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญานี้ ด้วยการใช้คำที่ว่า “สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา” (Indication of Source) และ “เครื่องหมายแหล่งกำเนิด” (Appellations of Origin) เท่านั้น²

2) หลักการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

แม้ว่าอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมนั้นจะไม่ได้มีการกำหนดคำนิยามของคำว่าสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาและเครื่องหมายแหล่งกำเนิดเอาไว้อย่างชัดเจนว่าหมายถึงสิ่งใดบ้าง แต่ประเทศสมาชิกที่ลงนามในอนุสัญญานับดังกล่าวกลับนำเอาหลักการตามอนุสัญญากรุงปารีสนี้ไปปรับใช้กับการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในทางปฏิบัติภายในประเทศกันเป็นจำนวนมาก โดยส่วนมากจะทำการวางหลักการให้คุ้มครองออกมาในรูปของการจำกัดความหมายของคำ ดังต่อไปนี้³

“สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา” (Indication of Source) หมายถึง สิ่งที่จะระบุว่าสินค้ามาจากแหล่งท้องถิ่นนั้นๆ

“เครื่องหมายแหล่งกำเนิด” (Appellations of Origin) หมายถึง เครื่องหมายที่จะเป็นที่ระบุว่า สินค้ามาจากแหล่งท้องถิ่นนั้นๆ โดยจะต้องเป็นการใช้กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีความผูกพันระหว่างสินค้าและท้องถิ่นอย่างแน่นแฟ้น

3) มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

² Paris Convention for the Protection of Industrial Property, Article 1 (2)

The protection of industrial property has as its object patents, utility models industrial designs, trademarks, service mark, trade names, indication of source or appellation of origin, and the repression of unfair competition.

³ ธนพจน์ เอกโยคยะ. (2547). *กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ทิซซิ่งทอยส์. หน้า 24.

มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมฉบับนี้ ได้วางหลักการที่สำคัญในการให้ความคุ้มครองเอาไว้ดังต่อไปนี้⁴

- (1) อนุญาตให้ยี่ห้อสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม
- (2) การยี่ห้อดังกล่าวสามารถกระทำได้ทั้งในประเทศที่ผลิตสินค้าและประเทศที่นำเข้า
- (3) การยี่ห้อสามารถทำได้โดยการร้องขอของอัยการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบุคคลผู้มีส่วนได้เสียภายใต้กฎหมายของประเทศสมาชิก
- (4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่จำเป็นต้องยี่ห้อสินค้านั้นในระหว่างการขนส่ง
- (5) หากกฎหมายของประเทศสมาชิกไม่อนุญาตให้มีการยี่ห้อสินค้าที่นำเข้า การยี่ห้อดังกล่าวจะต้องถูกแทนที่ด้วยการห้ามการนำเข้าสินค้านั้น หรือการอนุญาตให้ยี่ห้อสินค้านั้นภายในประเทศได้ และ
- (6) หากกฎหมายของประเทศสมาชิกไม่อนุญาตให้มีการยี่ห้อสินค้าที่นำเข้าหรือการห้ามการนำเข้าหรือการยี่ห้อสินค้าในประเทศ ประเทศนั้นจะต้องอนุญาตให้มีการฟ้องร้องและชดเชยค่าเสียหายเป็นการทดแทนมาตรการเหล่านั้น

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าอนุสัญญากรุงปารีสได้มีกำหนดเอาไว้ว่า ผู้มีส่วนได้เสียในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เป็นผู้ผลิตและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นๆ ซึ่งเป็นการให้สิทธิแก่ชุมชนและผู้มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทุกคนในการเป็นมาตรการในการปกป้องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ถูกนำไปใช้ในทางไม่ชอบ ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ถือเป็นจุดที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้ากับกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์⁵

3.1.2 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ใช้ไม่ถูกต้องหรือปลอมแปลง (The Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods) (ค.ศ.1891)

ความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ใช้ไม่ถูกต้องหรือปลอมแปลงนี้ ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 14 เมษายน ค.ศ. 1891 โดยมีวัตถุประสงค์ของการกำหนด

⁴ วิมาน กฤตพลวิมาน. (2552). “การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” ในเอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 174.

⁵ ธนพจน์ เอกโชคยะ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 25-26.

ขึ้นเพื่อมาเป็นมาตรการเสริมให้แก่อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยความคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ที่สูงยิ่งขึ้น⁶ ซึ่งความตกลงฉบับนี้มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ดังต่อไปนี้

1) คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ใช้ไม่ถูกต้องหรือปลอมแปลงนี้ ได้มีการใช้ชื่อเรียกที่มีลักษณะเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ว่า “สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา” เช่นเดียวกับอนุสัญญากรุงปารีส แต่อย่างไรก็ตาม ความตกลงฉบับดังกล่าวนี้ก็ได้มีการกำหนดนิยามความหมายของคำว่าสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาเอาไว้เช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามความตกลงกรุงมาดริดนี้ก็ได้มีการกล่าวถึงสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาเอาไว้ในข้อที่ 1 (1) ซึ่งอาจทำการตีความโดยกว้างได้ว่า หมายถึง สิ่งที่ใช้อ้างอิงถึงประเทศ หรือสถานที่ในประเทศว่าเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้านั้น ๆ

อีกทั้ง คำว่า “สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มา” ในข้อ1(1) นั้น เมื่อได้ทำการพิจารณาแล้วจะเห็นว่าหลักการดังกล่าวมิได้มีการกำหนดเงื่อนไขอันเกี่ยวกับคุณภาพหรือลักษณะเฉพาะของสินค้าที่มาจากแหล่งกำเนิดนั้นเอาไว้แต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อสินค้าได้ถูกผลิตขึ้นในประเทศ หรือในสถานที่ที่ได้ระบุไว้ในสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มานั้นแล้วก็เป็นกรเพียงพอที่จะเข้าข่ายได้รับความคุ้มครองภายใต้ความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ใช้ไม่ถูกต้องหรือปลอมแปลงนี้แล้ว

2) หลักการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงกรุงมาดริดฉบับนี้ มีการกำหนดหลักการของการให้ความคุ้มครองที่คล้ายกับหลักการของอนุสัญญากรุงปารีส ซึ่งหลักในเรื่องของการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลงกรุงมาดริดนั้นมีดังต่อไปนี้

(1) ให้ความคุ้มครองในกรณีที่มีการใช้สิ่งบ่งชี้ที่ใช้ในการอ้างอิงถึงประเทศหรือสถานที่ภายในประเทศว่าเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้านั้น ๆ

(2) หลักการให้ความคุ้มครองไม่นำเอาเงื่อนไขในเรื่องของคุณภาพหรือลักษณะเฉพาะของสินค้าที่มีความเชื่อมโยงกับแหล่งกำเนิดนั้น ๆ มาพิจารณาประกอบ

(3) หากสินค้านั้นได้ถูกผลิตขึ้นในประเทศหรือภายในสถานที่ที่ได้ระบุไว้ในสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาแล้วนั้น ก็เป็นการเพียงพอแล้วที่จะทำให้สินค้านั้นดังกล่าวจะได้รับการคุ้มครองภายใต้ความตกลงกรุงมาดริดฉบับนี้

⁶ Ludwig Bacumer. (1991). The International Protection of Geographical indications. *Symposium on the international Protection of Geographical indications*, 12(18). Page 29.

(4) อย่างไรก็ตามการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงกรุงมาดริดนี้ก็ยังไม่ครอบคลุมถึงการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้แปลเป็นภาษาอื่นหรือการใช้คำว่า “แบบ” “ชนิด” “ประเภท” ควบคู่ไปกับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ทำให้เกิดช่องว่างในการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ขึ้น

3) มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์⁷

ความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ใช้ไม่ถูกต้องหรือปลอมแปลงนั้นก็ได้มีการวางหลักในเรื่องของมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เอาไว้เช่นกัน โดยได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองไว้ดังนี้

(1) ห้ามมิให้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ถูกต้อง หรือห้ามมิให้มีการนำเอาสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นไปใช้ในทางที่จะก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่ผู้บริโภค

(2) ห้ามมิให้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ถูกต้องกับการดำเนินธุรกิจการค้าในทุกประเภท โดยให้หมายความรวมถึงการประกอบธุรกิจในลักษณะของการให้บริการด้วย

(3) กำหนดให้อำนาจอรัฐในการสั่งยึดสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยไม่ชอบจากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าการกำหนดให้บังคับใช้แก่การนำสินค้านั้นเข้ามาจำหน่ายในประเทศเท่านั้น หากสินค้าที่มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ถูกต้องนั้น อยู่ในระหว่างของการขนส่งไปยังประเทศที่สาม หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการนำผ่านแดนนั้น ประเทศสมาชิกที่เป็นทางผ่านนั้นจะไม่สามารถทำการยึดหรือกักสินค้าดังกล่าวนั้นไว้เพื่อทำการสอบได้

3.1.3 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศ (The Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origin and Their International Registration) (ค.ศ.1958)

ความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศ ได้จัดทำขึ้นเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม ค.ศ.1958 ซึ่งเป็นระยะเวลาประมาณ 75 ปี หลังจากที่ได้มีการจัดทำอนุสัญญากรุงปารีสขึ้น โดยความตกลงกรุงลิสบอนฉบับนี้ก็เป็นหนึ่งกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นมาตรการเสริมในการสร้างประสิทธิภาพการบังคับใช้แก่อนุสัญญากรุงปารีสเช่นเดียวกับความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปราม

⁷ จักรกฤษณ์ วรรณพงษ์ และบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์. (2556). *สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications) ทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 63.

สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ใช้ไม่ถูกต้องหรือปลอมแปลง สำหรับสาระสำคัญของมาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศนั้น มีดังต่อไปนี้

1) คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศได้เรียกขานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ว่า “เครื่องหมายแหล่งกำเนิด (Appellation of Origin)” โดยได้มีการให้คำจำกัดความของคำดังกล่าวไว้ในข้อ 2 วรรค 1⁸ ว่า หมายถึง “ชื่อทางภูมิศาสตร์ของประเทศ ภูมิภาค หรือท้องถิ่น ซึ่งได้ใช้เป็นสิ่งที่ระบุว่าสินค้านั้นได้มีแหล่งกำเนิดจากที่นั้น ๆ และสินค้านั้นมีคุณภาพและลักษณะเฉพาะเชื่อมโยงอย่างแท้จริงกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของแหล่งที่มานั้น ๆ ซึ่งให้ความหมายรวมถึงปัจจัยทางธรรมชาติของมนุษย์ด้วย”

คำนิยามของ เครื่องหมายแหล่งกำเนิดดังที่ได้กล่าวไปนั้นได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาและเครื่องหมายแหล่งกำเนิด เนื่องจากเครื่องหมายแหล่งกำเนิดนั้นจะเป็นสิ่งที่ใช้กับสินค้าที่มีความเชื่อมโยงกับแหล่งกำเนิดนั้นๆ ในแง่ที่ว่า สินค้าจะต้องมีคุณภาพและลักษณะเฉพาะที่มาจากสภาพแวดล้อม ณ แหล่งกำเนิดนั้นๆ แต่สินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้แหล่งที่มานั้นกลับไม่จำเป็นที่จะต้องมีคุณภาพหรือลักษณะเฉพาะดังกล่าวแต่อย่างใด เพียงแต่ได้ผลิตหรือมาจากท้องถิ่นที่ระบุไว้เท่านั้นก็เป็นการเพียงพอแล้วที่จะได้รับการคุ้มครอง⁹

จากที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่า การกำหนดคำนิยามของคำว่า “เครื่องหมายแหล่งกำเนิด” ตามความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศนั้นเป็นการให้คำจำกัดความอย่างแคบ ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการกำหนดคุณสมบัติหรือเงื่อนไขอันมีวัตถุประสงค์เป็นการมุ่งให้ความคุ้มครองแก่สินค้าประเภทไวน์และสุราเป็นสำคัญนั่นเอง¹⁰

2) หลักการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สำหรับหลักการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศนั้นได้บัญญัติถึงคุณสมบัติและเงื่อนไขแห่งการคุ้มครองเอาไว้ดังต่อไปนี้

⁸ Lisbon Agreement Article 2 (1)

⁹ ธนพจน์ เอกโยชยะ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 28

¹⁰ จักรกฤษณ์ ครอบพจน์ และบัณฑิตพร เศรษฐศิริโรตม์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 7. หน้า 65-66.

(1) เครื่องหมายแหล่งกำเนิดจะต้องเป็นชื่อทางภูมิศาสตร์ของประเทศ แคว้น หรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง

(2) เครื่องหมายแหล่งกำเนิดจะต้องแสดงถึงประเทศ แคว้น หรือท้องถิ่นอันเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้น

(3) เครื่องหมายแหล่งกำเนิดจะต้องแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคุณภาพ หรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์กับภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์อันเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

3) มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศ เป็นในเรื่องของกำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายแหล่งกำเนิด โดยได้วางหลักไว้ว่า เครื่องหมายแหล่งกำเนิดดังกล่าวนั้นจะต้องได้รับการคุ้มครองในประเทศที่เป็นต้นกำเนิดเสียก่อน โดยไม่คำนึงว่าจะได้รับการรับรองหรือได้รับการคุ้มครองในรูปแบบใด และไม่ว่าการคุ้มครองดังกล่าวนั้นจะเป็นการให้ความคุ้มครองภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย คำพิพากษาของศาลหรือคำวินิจฉัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ตาม

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าเครื่องหมายแหล่งกำเนิดดังกล่าวยังจะต้องได้รับการจดทะเบียนไว้กับสำนักงานระหว่างประเทศขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกอีกด้วย และเมื่อเครื่องหมายดังกล่าวได้ทำตามเงื่อนไขดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นจะส่งผลทำให้เครื่องหมายแหล่งกำเนิดนั้นจะไม่ตกเป็นชื่อสามัญตราบเท่าที่ยังคงได้รับความคุ้มครองในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดอยู่

3.1.4 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Agreement on Trade Related in Intellectual Property Rights) (ค.ศ.1995)

ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs) เป็นส่วนหนึ่งของความตกลงหลายๆ ฉบับที่เป็นผลจากการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอุรุกวัย โดยข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้าฉบับนี้ได้มีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่างๆ เอาไว้ โดยได้หมายความรวมไปถึงการกำหนดให้ประเทศสมาชิกนั้นมีพันธกรณีในการกำหนดมาตรการเพื่อให้การคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ขึ้นด้วย สำหรับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs) นั้น มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ได้เรียกสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้คำว่า Geographical Indications หรือ GI โดยได้มีการให้คำจำกัดความของคำดังกล่าวเอาไว้ดังนี้

“สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ คือ สิ่งที่ใช้บ่งชี้ว่าสินค้านั้นมีแหล่งกำเนิดในดินแดนของประเทศสมาชิกหรือท้องถิ่นในดินแดนนั้น โดยคุณภาพ ชื่อเสียง หรือลักษณะเฉพาะอื่นของสินค้านั้นมีความเชื่อมโยงกับแหล่งกำเนิดนั้นอย่างแท้จริง”¹¹

2) สิ่งที่ได้รับ ความคุ้มครองภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs)

ความตกลง TRIPs ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าไว้ในข้อ 7 ความว่า การคุ้มครองและการบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ควรจะเกื้อหนุนต่อการส่งเสริมนวัตกรรมทางเทคโนโลยี และต่อการถ่ายทอด และการแพร่ขยายเทคโนโลยีต่อประโยชน์ร่วมกันของผู้ผลิต และผู้ใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีและในลักษณะอำนวยความสะดวกต่อสวัสดิการทางสังคมและทางเศรษฐกิจ และต่อความสมดุลของสิทธิและพันธกรณีด้วย และยังได้กำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขต และการลักษณะของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ในมาตรา 22 – 24 ซึ่งจะทำการกล่าวถึงประเด็นถัดไป

3) ลักษณะการให้ความคุ้มครองภายใต้ความตกลง TRIPs

ตามคำนิยามและขอบเขตการให้ความคุ้มครองตามความตกลง TRIPs ข้างต้นสามารถจำแนกลักษณะการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การให้ความคุ้มครองในระดับทั่วไป (General Protection) และการให้ความคุ้มครองในระดับพิเศษ (Additional Protection) โดยที่การให้ความคุ้มครองทั้งสองระดับมีความแตกต่างกัน จะอธิบายได้ต่อไปนี้

(1) การให้ความคุ้มครองในระดับทั่วไป (General Protection)

การให้ความคุ้มครองในระดับนี้จะใช้สำหรับสินค้าทั่วไป เป็นหลักการทั่วไปของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แต่ในความตกลง TRIPs สินค้าที่ได้รับความคุ้มครองทั่วไป นอกเหนือจากไวน์และสุราจะถูกกำหนดไว้ในมาตรา 22 วรรค 2 โดยมีลักษณะเป็นมาตรการเชิงลบ (Negative Protection) จึงได้กำหนดพันธกรณีให้แก่สมาชิกองค์การการค้าโลกไว้ว่า บรรดาประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดวิธีทางการกฎหมายสำหรับผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อป้องกันการกระทำอันเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสองลักษณะด้วยกัน ได้แก่

¹¹ TRIPs Agreement, Article 22.1.

(ก) การระบุหรือนำเสนอสินค้าด้วยวิธีการใดๆ อันเป็นการชี้หรือแนะว่าสินค้านั้นดังกล่าวมีแหล่งกำเนิดมาจากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์แห่งหนึ่งซึ่งไม่ใช่พื้นที่อันเป็นแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้น ในลักษณะที่ทำให้ผู้บริโภคทั่วไปซึ่งเป็นสาธารณชนสับสนหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ที่แท้จริงของสินค้านั้นตามบทบัญญัติข้อ 22 วรรค 2(เอ)¹² ในมาตรานี้บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันเป็นเท็จในลักษณะที่อาจทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหลงผิดเกี่ยวกับสถานที่อันเป็นแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้น

(ข) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะใดๆ ที่ก่อให้เกิดการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมตามความหมายของบทบัญญัติข้อ 10 ทวิ แห่งอนุสัญญากรุงปารีสตามความในบทบัญญัติข้อ 22 วรรค 2 (บี)¹³ ซึ่งการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่ก่อให้เกิดการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมระหว่างผู้ผลิตสินค้าตามบทบัญญัติข้อ 10 ทวิ แห่งอนุสัญญากรุงปารีสนั้น เป็นไปได้ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันมีลักษณะเป็นการก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้านั้น การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการรายอื่น หรือ การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่ทำให้ผู้บริโภคทั่วไปที่เป็นสาธารณชนสับสนหลงผิดในคุณลักษณะ กระบวนการผลิต ตลอดจนคุณภาพของสินค้า

นอกจากการกระทำอันเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันเป็นเท็จ หรือ การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่ก่อให้เกิดการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมตามที่ได้อธิบายในข้างต้น ในกรณีของการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันเป็นแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้านั้นๆ ก็อาจต้องห้ามด้วย เช่น หากว่าการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวเป็นไปเพื่อทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดเข้าใจว่าสินค้านั้นมีแหล่งกำเนิดมาจากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์อีกแห่งหนึ่ง ซึ่งมีชื่อเหมือนกันและเป็นสถานที่ที่มีชื่อเหมือนกันในการผลิตสินค้านั้น ทั้งนี้โดยเป็นไปตามบทบัญญัติในข้อ 22 วรรค 4¹⁴ กำหนดว่า การป้องกันการกระทำอันเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นให้รวมถึงกรณีที่เป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อความอันเป็นความจริง (Literally True) เกี่ยวกับเรื่องดินแดน ภูมิภาค หรือท้องถิ่นอันเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้านั้น หากแต่เป็นการแสดงอันเป็นเท็จต่อสาธารณชนว่าสินค้านั้นดังกล่าวมีแหล่งกำเนิดมาจากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์อีกแห่งหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ดี เนื่องจากตามบทบัญญัติในข้อ 22 วรรค 2 นั้นกำหนดไว้เพียงแต่ทำให้บรรดาประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกจัดให้มีวิธีการทางกฎหมายเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์แห่งบทบัญญัติข้อนี้ในดินแดนของตนเท่านั้น ไม่ได้มีการกำหนดถึงวิธีการทาง

¹² TRIPs Agreement Article 22.2 (a).

¹³ TRIPs Agreement Article 22.2 (b).

¹⁴ TRIPs Agreement Article 22.4

กฎหมายวิธีการใดวิธีการหนึ่งเป็นการเฉพาะ ดังนั้น ประเทศสมาชิกแห่งองค์การการค้าโลกจึงสามารถเลือกใช้วิธีทางกฎหมายใดๆ ก็ได้ตามแต่ความเหมาะสมกับลักษณะของประเทศตนเป็นสำคัญ ทั้งนี้โดยอาจเป็นไปได้ในลักษณะของการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นกรณีเฉพาะ (Sui Generis Legislation) หรืออาจเป็นไปได้ในลักษณะของการให้ความคุ้มครองภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่แล้ว อาทิ กฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า กฎหมายแพ่ง หรือกฎหมายอาญาก็ได้เช่นกัน¹⁵

นอกเหนือจากกรณีป้องกันการกระทำอันเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในข้างต้นแล้ว ความตกลง TRIPs ยังได้กำหนดถึงกรณีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในเครื่องหมายการค้าไว้ด้วยในบทบัญญัติข้อ 22 วรรค 3¹⁶ กล่าวคือ หากเครื่องหมายการค้านั้นมีหรือประกอบไปด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในเครื่องหมายการค้าดังกล่าวเป็นการใช้กับสินค้าที่ไม่ได้มีแหล่งกำเนิดในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ตามที่ได้ระบุ ทั้งยังเป็นไปในลักษณะที่ทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดเกี่ยวกับสถานที่อันเป็นแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้นได้ด้วย ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกสามารถปฏิเสธการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้ หรือในกรณีที่ได้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าดังกล่าวไว้แล้ว ประเทศสมาชิกก็สามารถเพิกถอนการจดทะเบียนดังกล่าวได้ ทั้งนี้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายของประเทศ หรือโดยอาศัยการร้องขอของผู้มีส่วนได้เสียเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ดี หลักเกณฑ์เพื่อการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับทั่วไปตามความในบทบัญญัติข้อ 22 วรรค 2 ถึงวรรค 4 ดังกล่าวข้างต้น ยังมีจุดบกพร่องตลอดจนอุปสรรคในหลายกรณี ดังนี้¹⁷

(ก) การป้องกันการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันเป็นเท็จตามความในบทบัญญัติข้อ 22 วรรค 2 (เอ) ตลอดจนการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันแท้จริงหากแต่ทำให้เกิดความสับสนหลงผิดได้ตามความในบทบัญญัติข้อ 22 วรรค 4 นั้นเป็นไปได้โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อป้องกันไม่ให้สาธารณชนเกิดความสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้น ดังนั้น หากเป็นกรณีที่มีการระบุเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ใดๆ ในลักษณะที่ต้องการให้เกิดความชัดเจน เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้นมากยิ่งขึ้น เช่น การเติมคำว่า ผลิตใน (Made in) ต่อท้ายชื่อของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นๆ ก็ย่อมจะสามารถทำได้ แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะไม่ได้

¹⁵ จักกฤษณ์ ควรวจน์ และบัญชา เศรษฐศิริโรตม์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 7. หน้า 70

¹⁶ TRIPs Agreement Article 22.3

¹⁷ ภัทรพร เอ็นบุตร. (2561). *การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: ศึกษาตามความตกลงทริปส์*. นิตยสารศรัทธาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. หน้า 46.

เป็นไปตามหลักเกณฑ์ทั่วไปในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ก็ตาม การกระทำดังกล่าวนี้เป็นการช่วยลดโอกาสในการเกิดความสับสนหลงผิดของสาธารณชนได้

(ข) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากชื่อเสียงของแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ที่แท้จริงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น แม้จะสามารถดำเนินคดีเพื่อขอความคุ้มครองจากการถูกนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไปใช้โดยไม่ละเมิดได้ก็ตาม หากแต่ผลจากการกระทำดังกล่าวก็ทำให้ชื่อเสียงของสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยชอบด้วยกฎหมายเกิดความเสียหายขึ้นแล้ว และความเสียหายดังกล่าวก็มีผลกระทบไปถึงต่อตัวผู้ผลิตสินค้าและผู้บริโภคด้วย กล่าวคือ ทำให้บรรดาผู้ผลิตซึ่งได้ลงทุนพัฒนาคุณภาพตลอดจนได้ประชาสัมพันธ์สินค้าอันมีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้เป็นที่รู้จักกลับถูกจกจกยวสิ่งของตนเองลงทุนไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายจากบุคคลอื่นซึ่งไม่มีสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนอาจจะถูกสินค้าซึ่งใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น โดยมิชอบด้วยกฎหมายช่วงชิงพื้นที่ส่วนแบ่งทางการตลาดได้ด้วย อีกทั้งยังส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหลงผิดได้ว่าสินค้านั้นมีคุณภาพดีหรือมีลักษณะเฉพาะตรงตามที่ได้มีการระบุไว้ ทั้งที่ความจริงแล้วเป็นสินค้าเลียนแบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นกรณีละเมิด ความเสียหายที่เกิดขึ้นมีมูลค่ามากกว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ใช้โดยชอบกฎหมาย

(ค) การกำหนดให้มีการป้องกันการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยอาศัยเรื่องการก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้า ตลอดจนการนำเรื่องพิจารณาถึงลักษณะเป็นการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมในทางการค้ามาเป็นเงื่อนไขสำคัญ ในข้อนี้มีผลว่า หากกรณีใดที่ไม่ได้เป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่ทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้นๆ ตลอดจนไม่ใช่กรณีที่เป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่ก่อให้เกิดการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมแล้วก็ย่อมจะสามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวได้ในทุกกรณี ซึ่งผลดังกล่าวทำให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกรณีของสินค้าทั่วไป สุ่มเสี่ยงต่อการกลายเป็นชื่อสามัญ (Generic Name) ของสินค้านั้นได้ โดยหากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวได้กลายเป็นชื่อสามัญไปแล้วย่อมจะสามารถถูกนำไปใช้เพื่อการแสวงหาประโยชน์ได้โดยเสรีเป็นการทั่วไป และผู้ที่เคยเป็นเจ้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นๆ มาก่อนย่อมไม่อาจแสวงหาประโยชน์ในฐานะที่เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้อีกต่อไป

(ง) กรณีที่มีการดำเนินคดีทางกฎหมายอันเนื่องมาจากการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยละเมิดสำหรับสินค้าโดยทั่วไปที่ไม่ใช่สินค้าประเภทไวน์และสุรา ผู้เป็นเจ้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยชอบด้วยกฎหมายมีภาระในการพิสูจน์ที่ค่อนข้างยุ่งยากและครอบคลุมในหลายประเด็น กล่าวคือ นอกจากเจ้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยชอบด้วยกฎหมายจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่ามีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะดังกล่าวได้ทำให้เกิดความสับสนหลงผิดต่อ

สาธารณชน หรือการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวเป็นไปในลักษณะของการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมตามความหมายในบทบัญญัติข้อ 10 ทวิ แห่งอนุสัญญากรุงปารีส¹⁸

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า การดำเนินคดีทางกฎหมายอันเนื่องมาจากการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยละเมิดสำหรับสินค้าทั่วไปที่ไม่ใช่สินค้าประเภทไวน์และสุรา เห็นว่ามีได้ อำนวยความสะดวกแก่ผู้เป็นเจ้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยชอบด้วยกฎหมายเท่าใดนัก การดำเนินคดีที่สามารถกระทำได้ตามบทบัญญัติข้อ 22 ขอความตกลง TRIPs จึงไม่เกิดขึ้นเลยในปัจจุบัน¹⁹

(2) การให้ความคุ้มครองในระดับพิเศษ (Additional Protection) สำหรับสินค้าประเภทไวน์และสุรา

บทบัญญัติในข้อ 23 แห่งข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs) เป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษสำหรับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าประเภทไวน์และสุรา ในลักษณะเป็นการให้ความคุ้มครองโดยขึ้นพิเศษปกป้องมิให้มีการนำชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าประเภทไวน์และสุราไปใช้กับสินค้าที่ไม่ได้มีแหล่งกำเนิดตามที่ไ้ระบุไว้โดยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้ ทั้งนี้ โดยที่มาตรการดังกล่าว ก็ได้ถูกกำหนดไว้ในลักษณะของมาตรการคุ้มครองเชิงลบ (Negative Protection) เป็นหลักเช่นเดียวกับในกรณีของการให้ความคุ้มครองในระดับทั่วไปนั่นเอง โดยในกรณีการให้ความคุ้มครองในระดับพิเศษสำหรับสินค้าไวน์และสุรา ตามความในบทบัญญัติข้อ 23²⁰ นั้นมีหลักการที่สำคัญสี่ประการ²¹ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง ห้ามมิให้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ประเภทไวน์และสุราที่ไม่ได้มีแหล่งกำเนิดจากสถานที่ตามที่ได้ระบุไว้โดยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นตามความในวรรค 1 ของบทบัญญัติข้อ 23 ซึ่งได้บัญญัติว่า ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกจะต้องกำหนดวิธีการทางกฎหมายสำหรับผู้มีส่วนได้เสียเพื่อป้องกันมิให้มีการนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ที่บ่งระบุสินค้าประเภทไวน์ไปใช้กับไวน์ที่ไม่ได้มีแหล่งกำเนิดจากสถานที่ตามที่ได้ระบุไว้โดยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น หรือการนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่บ่งระบุสินค้าประเภทสุราไปใช้กับสุราที่ไม่ได้มีแหล่งกำเนิดจากสถานที่ตามที่ได้ระบุไว้โดยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น แม้ว่าจะเป็นกรณีที่ได้มีการบ่งระบุถึงแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้นไว้ด้วย หรือแม้ว่าจะเป็นกรณีการใช้สิ่งบ่งชี้ทาง

¹⁸ ภัทรพร เชนบุตร, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 17, หน้า 46.

¹⁹ ภัทรพร เชนบุตร, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 17, หน้า 46.

²⁰ TRIPs Agreement Article 23.1

²¹ ภัทรพร เชนบุตร, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 17, หน้า 46.

ภูมิศาสตร์ในคำแปลหรือเป็นการใช้ร่วมกับข้อความประกอบต่างๆ เช่น ชนิด (Kind) ประเภท (Type) แบบ (Style) การเลียนแบบ (Imitation) หรือถ้อยคำอื่นใดที่คล้ายคลึงก็ตาม²²

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการกำหนดบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวนี้คือ เพื่อป้องกันไม่ให้คู่แข่งทางการค้าก๊อปปี้เอาเทคนิคทางการตลาดใดๆ ไปใช้โดยมิชอบ เนื่องจากเทคนิคทางการตลาดดังกล่าวนี้ล้วนเกิดจากการที่ผู้ผลิตไวน์หรือสุราในพื้นที่ได้ลงทุนพัฒนาปรับปรุงขึ้น ทั้งในด้านการผลิต คุณภาพและคุณลักษณะของสินค้า ตลอดจนยกระดับสินค้าให้สามารถนำไปจำหน่ายได้

ประการที่สอง ห้ามมิให้จดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ประเภทไวน์และสุรา เป็นเครื่องหมายการค้า ตามความในวรรค 2 ของบทบัญญัติข้อ 23²³ ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่าภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายของประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกหรือโดยการร้องขอของผู้มีส่วนได้เสีย ประเทศสมาชิกจะต้องปฏิเสธหรือเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าประเภทไวน์หรือสุราซึ่งมีหรือประกอบด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้บ่งระบุถึงไวน์หรือสุรานั้น หากปรากฏว่าไวน์หรือสุรดังกล่าวไม่ได้มีแหล่งกำเนิดจริงตามที่แสดงไว้

ประการที่สาม ข้อกำหนดกรณีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าประเภทไวน์ที่มีชื่อเรียกเหมือนกัน (Homonymous Geographical Indication) ตามความในวรรค 3 ของบทบัญญัติข้อ 23²⁴ ซึ่งได้บัญญัติว่า ในกรณีของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าประเภทไวน์ที่มีชื่อเรียกเหมือนกัน ให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แต่ละสิ่งได้รับความคุ้มครองภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติ ในวรรค 4 ของข้อ 22 ด้วยกันทั้งสิ้น โดยที่แต่ละประเทศภาคีต้องกำหนดเงื่อนไขที่สามารถปฏิบัติได้เพื่อใช้จำแนกความแตกต่างของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเรียกเหมือนกันนั้น ทั้งนี้ โดยจะต้องคำนึงถึงการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมต่อบรรดาผู้ผลิตที่เกี่ยวข้องด้วย และจะต้องคำนึงถึงการไม่ก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่ผู้บริโภคอีกทางหนึ่งด้วย

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเรียกเหมือนกัน หมายถึง กรณีที่สินค้าสองชนิดมีชื่อทางภูมิศาสตร์ที่สะกดและออกเสียงเหมือนกัน แต่ระบุแหล่งภูมิศาสตร์อันเป็นแหล่งกำเนิดของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาจากต่างพื้นที่กัน ตัวอย่างเช่นการที่ผู้ผลิตไวน์ในแคว้นริโอฮาของประเทศสเปน และผู้ผลิตไวน์ในแคว้นริโอฮาของประเทศอาร์เจนตินา ต่างก็สามารถใช้คำว่า “Rioja” เพื่อบ่งระบุถึงสถานที่อันเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้าประเภทไวน์ของตนได้²⁵

²² ภัทรพร เย็นบุตร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 17. หน้า 46.

²³ TRIPs Agreement Article 23.2

²⁴ TRIPs Agreement Article 23.3

²⁵ ภัทรพร เย็นบุตร. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 17. หน้า 46.

ความแตกต่างกันของบทบัญญัติมาตรา 22 วรรค 4 กับ มาตรา 23 วรรค 3 หากเป็นสินค้าที่ได้รับคุ้มครองทั่วไป กฎหมายห้ามมิให้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเรียกเหมือนกัน ถึงแม้จะระบุชื่อแหล่งกำเนิดที่แท้จริงไว้แล้ว แต่การใช้ดังกล่าวต้องถึงขั้นทำให้สาธารณชนเกิดความสับสนหลงผิด แต่ในกรณีสินค้าประเภทไวน์และสุราที่มีชื่อเรียกเหมือนกัน จะไม่คำนึงถึงว่าการมีชื่อเรียกเหมือนกันนั้นจะทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดหรือไม่ ก็ไม่สามารถใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันนั้นได้อีก อีกทั้งแต่ละประเทศต้องกำหนดเงื่อนไขสำหรับการจำแนกความแตกต่างของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเรียกเหมือนกันนี้อาไว้ด้วย โดยเงื่อนไขดังกล่าวนี้จะต้องเป็นไปโดยกำหนดให้ผู้ผลิตไวน์และสุราทุกรายได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องไม่ทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของสินค้าด้วย

ประการที่สี่ การกำหนดให้มีการเจรจาคณะมนตรีทริปส์ (TRIPs Council) เกี่ยวกับการจัดตั้งระบบพหุภาคีเพื่อการแจ้งให้ทราบและการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์และสุรา (Multilateral Notification and Registration of Geographical Indications for Wines and Spirits)

การเจรจาเรื่องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในเวที WTO อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะมนตรีทริปส์ ซึ่งการเจรจาในเรื่องสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 หัวข้อการเจรจา ได้แก่ การเจรจาขยายความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระดับพิเศษให้ครอบคลุมถึงสินค้าอื่น นอกจากไวน์และสุรา และ การเจรจาจัดตั้งระบบแจ้งและจดทะเบียนพหุภาคีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์และสุรา ซึ่งเป็นการเจรจาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งระบบจดทะเบียนสากลที่มุ่งให้ความสะดวกในการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับไวน์และสุราของประเทศสมาชิก ทั้งนี้ การประชุมดังกล่าวนี้จัดขึ้นทั้งหมด 5 ครั้ง โดยในครั้งนี้ได้จัดขึ้น ณ เมืองแคนคูน ประเทศเม็กซิโก โดยมีประเด็นสำคัญเป็นในเรื่องของการเสนอให้ขยายผลระบบจดทะเบียนพหุภาคีให้ครอบคลุมถึงสินค้าอื่นๆ ด้วย ซึ่งไทยได้ให้การสนับสนุนข้อเสนอดังกล่าวเช่นกัน

4) ข้อยกเว้นการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

จากบทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 4 ถึง 9 แห่งข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้นมีขึ้นเพื่อกำหนดข้อยกเว้นในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความในบทบัญญัติข้อ 22 และข้อ 23 โดยมีหลักการที่สำคัญดังต่อไปนี้

(1) การยกเว้นให้สามารถใช้สิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้อย่างต่อเนื่องตามความในบทบัญญัติข้อ 24 วรรค 4²⁶ ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า ไม่มีบทบัญญัติใดในภาคส่วนนี้ที่กำหนดให้

²⁶ TRIPs Agreement Article 24.4

ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกจะต้องป้องกันไม่ให้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าประเภทไวน์และสุราของประเทศสมาชิกอื่น ไม่ว่าจะเป็นการใช้โดยคนชาติของตนหรือโดยบุคคลอื่น ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศของตน หากว่าการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวเป็นไปได้โดยต่อเนื่องไม่ขาดตอนภายในดินแดนของประเทศสมาชิคนั้น ทั้งที่เป็น (เอ) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาเป็นเวลาอย่างน้อย 10 ปี ก่อนวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2537 หรือ (บี) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยสุจริตอยู่ก่อนวันดังกล่าว

บทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 4 เป็นข้อยกเว้นของบทบัญญัติในข้อ 23 วรรค 1 โดยกำหนดให้เฉพาะแต่กรณีของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าประเภทไวน์และสุราเท่านั้น ที่ได้รับการยกเว้นตามความตกลงแห่งบทบัญญัตินี้ สินค้าประเภทอื่นนอกจากไวน์และสุราไม่อยู่ภายใต้ข้อยกเว้นประการนี้แต่อย่างใด โดยบทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 4 นี้ เป็นกรณีที่ประเทศสมาชิกสามารถอนุญาตให้คนชาติของตนหรือบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศของตนสามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อันเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความคุ้มครองของประเทศสมาชิกอื่นได้ภายใต้หลักเกณฑ์ที่สำคัญสองประการ คือ

(ก) บุคคลดังกล่าวได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่องและไม่ขาดตอน

(ข) บุคคลดังกล่าวได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นในดินแดนของประเทศสมาชิกที่ให้ ความคุ้มครองมาเป็นเวลาอย่างน้อย 10 ปี ก่อนวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นวันที่มีการประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อสรุปผลการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอุรุกวัย หรือบุคคลดังกล่าวได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นโดยสุจริต (In good Faith) ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลดังกล่าวได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นโดยไม่รู้ว่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายของประเทศสมาชิกอื่นอยู่ โดยเป็นการใช้มาก่อนวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2537

ทั้งนี้ ในกรณีของการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาโดยตลอดอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอนนั้น เนื่องจากการไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาไว้โดยเฉพาะแต่อย่างใด จึงอาจตีความได้ว่า การใช้อย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอนดังกล่าวอาจเป็นไปได้ทั้งการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นในฐานะที่เป็นเครื่องหมายการค้า หรือในฐานะที่เป็นชื่อสามัญก็ได้ ตลอดจนไม่ว่าการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวจะเป็นการใช้เพื่อกำกับสินค้า หรือเป็นการใช้เพื่อการโฆษณาก็ตาม

(2) การยกเว้นให้สามารถใช้เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนโดยสุจริตได้ตามความในบทบัญญัติข้อ 24 วรรค 5 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า ในกรณีที่มีการขอหรือมีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าโดยสุจริต หรือกรณีที่มีการได้สิทธิในเครื่องหมายการค้าจากการใช้โดยสุจริต ไม่ว่าจะ เป็น (เอ) การขอจดทะเบียนหรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือการได้สิทธิใน

เครื่องหมายการค้านั้นมียุ่ก่อนวันที่บทบัญญัติเหล่านี้จะมีผลใช้บังคับกับประเทศสมาชิกตามที่ได้ระบุไว้ในภาค 6 บทเฉพาะกาล หรือ (บี) การจดทะเบียนหรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือการได้สิทธิในเครื่องหมายการค้านั้นมียุ่ก่อนที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะได้รับความคุ้มครองในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิด มาตรการอันเกิดจากการปฏิบัติตามบทบัญญัติในภาคส่วนนี้จะต้องไม่ทำให้เสื่อมเสียไปซึ่งสิทธิในการจดทะเบียน หรือความถูกต้องของการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ตลอดจนสิทธิในการใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวนั้นด้วยเหตุที่ว่าเครื่องหมายการค้านั้นเหมือนหรือมีความคล้ายคลึงกันกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

บทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 5 เป็นข้อยกเว้นของบทบัญญัติในข้อ 22 วรรค 3 และบทบัญญัติในข้อ 23 วรรค 2 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเพื่อการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ห้ามไม่ให้มีการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นเครื่องหมายการค้า โดยตามบทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 5 นี้ ได้ยกเว้นให้เครื่องหมายการค้าที่ได้มีการจดทะเบียนหรือมีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือมีการใช้เครื่องหมายการค้านั้นอยู่โดยสุจริตก่อนที่ความตกลง TRIPs จะมีผลใช้บังคับ ให้สามารถใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้าต่อไปได้ภายใต้เงื่อนไขในสองกรณี คือ

(ก) การจดทะเบียนหรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือการได้สิทธิในเครื่องหมายการค้านั้นมียุ่ก่อนวันที่บทบัญญัติแห่งความตกลง TRIPs จะมีผลผูกพันต่อประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกตามที่ได้ระบุไว้ในภาค 6 บทเฉพาะกาล

(ข) การจดทะเบียนหรือการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือการได้สิทธิในเครื่องหมายการค้ามียุ่ก่อนที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะได้รับความคุ้มครองในประเทศแหล่งกำเนิด

ทั้งนี้ โดยที่ข้อยกเว้นในกรณีของบทบัญญัติข้อ 24 วรรค 5 นี้ เป็นการยกเว้นให้ทั้งกรณีของเครื่องหมายการค้าที่ได้มาโดยการจดทะเบียนและเครื่องหมายการค้าที่ได้มาโดยการใช้ โดยหากเป็นกรณีที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าได้สิทธิในเครื่องหมายการค้าดังกล่าวมาโดยชอบด้วยกฎหมายก่อนที่ความตกลง TRIPs จะมีผลบังคับใช้แล้ว สิทธิในเครื่องหมายการค้าดังกล่าวจะไม่กระทบกระเทือนหรือเสื่อมไปเนื่องด้วยการปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลง TRIPs นี้

(3) การยกเว้นให้สามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เป็นชื่อสามัญหรือชื่อพันธุ์องุ่นได้ตามความในบทบัญญัติข้อ 24 วรรค 6 ซึ่งบัญญัติว่า ไม่มีบทบัญญัติใดในภาคส่วนนี้ที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกจะต้องใช้บทบัญญัติที่ว่าด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศสมาชิกอื่น โดยที่ตามจารีตประเพณีแล้ว สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าว เป็นชื่อสามัญในภาษาทั่วไปสำหรับสินค้าหรือบริการในดินแดนของประเทศสมาชิคนั้น และไม่มีบทบัญญัติใด

ในภาคส่วนนี้ที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกจะต้องใช้บทบัญญัติว่าด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศสมาชิกอื่น โดยที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวไปพ้องกับชื่อตามจารีตประเพณีของพันธุ์องุ่นในดินแดนของประเทศสมาชิคนั้น นับตั้งแต่วันที่ความตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลกมีผลใช้บังคับ

บทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 6 เป็นการกำหนดยกเว้นให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเหมือนกันหรือพ้องกันกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความคุ้มครองของประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกประเทศอื่นให้สามารถใช้ได้ในสองกรณีด้วยกัน คือ

(ก) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวนั้น โดยจารีตประเพณีแล้วได้รับการยอมรับว่าเป็นชื่อสามัญ (Common Name) ของสินค้าหรือบริการดังกล่าวในดินแดนของประเทศสมาชิคนั้น โดยที่ชื่อสามัญดังกล่าว หมายถึง ชื่อที่ใช้เรียกหรือระบุถึงสินค้าโดยตรง โดยไม่ได้เป็นการแสดงถึงแหล่งกำเนิดของสินค้านั้นแต่อย่างใด และผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการใดๆ ก็สามารถนำชื่อดังกล่าวไปใช้กับสินค้าของตนเองโดยเสรีเป็นการทั่วไป หรือ

(ข) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวนั้น โดยจารีตประเพณีไปพ้องกันกับชื่อของพันธุ์องุ่นที่ปลูกในดินแดนของประเทศสมาชิคนั้น

ทั้งนี้ การที่บทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 6 ได้กำหนดข้อยกเว้นในลักษณะเช่นนี้ไว้ก็เนื่องมาจากวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของสาธารณชนในการใช้ชื่อสามัญดังกล่าวอันเป็นสาธารณสมบัติที่บุคคลใดในประเทศนั้นสามารถนำไปใช้ได้โดยเสรี แม้ว่าชื่อสามัญดังกล่าวจะได้รับการยอมรับและได้รับความคุ้มครองในฐานะที่เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายของประเทศอื่นก็ตาม

(4) การให้สิทธิในการใช้ชื่อบุคคลในทางการค้าตามความในบทบัญญัติข้อ 24 วรรค 8 ซึ่งบัญญัติว่า บทบัญญัติในภาคส่วนนี้จะต้องไม่ทำให้เสื่อมเสียไปซึ่งสิทธิของบุคคลใดๆ ในอันที่จะใช้ชื่อของบุคคลนั้นในทางการค้า หรือในอันที่จะใช้ชื่อของบรรพบุรุษในทางการค้า ไม่ว่าในกรณีใดๆ ก็ตาม เว้นแต่ในกรณีที่ชื่อดังกล่าวจะได้ถูกนำไปใช้ในลักษณะที่ทำให้สาธารณชนเกิดความสับสนหลงผิด

บทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 8 นี้ เป็นบทบัญญัติที่มีขึ้นเพื่อรับรองว่าสิทธิในการใช้ชื่อบุคคลในทางการค้า ตลอดจนสิทธิในการใช้ชื่อบรรพบุรุษ (Name of Person's Prodecessor) ในทางการค้านั้นย่อมจะไม่เสื่อมเสียไปด้วยเหตุที่ได้มีการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามความตกลง TRIPS ในภาคส่วนนี้ แม้ว่าชื่อบุคคลหรือชื่อของบรรพบุรุษของบุคคลผู้นั้นจะไปพ้องกันกับชื่อของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ใดๆ ก็ตาม

อย่างไรก็ดี ตามบทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 8 ก็มีกรณีที่เป็นข้อยกเว้นของข้อยกเว้นอีกประการหนึ่งด้วยกัน กล่าวคือ หากการใช้ชื่อบุคคลในทางการค้าหรือการใช้ชื่อบรรพบุรุษในทางการค้าดังกล่าวเป็นไปโดยมีเจตนาที่จะสร้างความสับสนหลงผิดให้แก่สาธารณชนแล้ว การกระทำดังกล่าวก็ย่อมจะมีลักษณะเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรมในทางการค้า ซึ่งจะ ไม่เข้าข้อยกเว้นให้สามารถใช้ชื่อดังกล่าวได้ตามความในบทบัญญัตินี้

(5) ข้อกำหนดว่าด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ได้รับความคุ้มครองในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดตามความในบทบัญญัติข้อ 24 วรรค 9 ซึ่งบัญญัติว่า ภายใต้ความตกลงฉบับนี้ไม่ก่อให้เกิดพันธกรณีใดๆ ที่จะต้องให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ได้รับความคุ้มครองหรือสิ้นสุดการได้รับความคุ้มครองในประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดแล้ว หรือเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่มีการใช้แล้วในดินแดนของประเทศนั้น

บทบัญญัติในข้อ 24 วรรค 9 เป็นบทบัญญัติที่มีขึ้นเพื่อรับรองว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายของประเทศสมาชิกแห่งองค์การการค้าโลกใดๆ ได้ก็ต่อเมื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวได้รับความคุ้มครองจากประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดของสินค้านั้นแล้วเท่านั้น โดยหากเป็นกรณีที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไม่ได้รับความคุ้มครองจากประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิด หรือกรณีที่การได้รับความคุ้มครองจากประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดได้สิ้นสุดลงแล้ว หรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวนั้น ไม่มีการใช้ดินแดนของประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดอีกต่อไปแล้ว ประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกก็ไม่มีพันธกรณีใดๆ ที่จะต้องให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น หรือหากเป็นกรณีที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายของประเทศสมาชิกอื่นอยู่แล้ว ประเทศสมาชิกอื่นนั้นก็สามารถที่จะระงับหรือยกเลิกการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวนั้นเสียก็ได้เช่นกัน

5) หลักเกณฑ์การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน

สำหรับหลักการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันตามข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) นั้น ได้กำหนดขึ้นในลักษณะของการป้องกันการสับสนหลงผิดของผู้บริโภค ซึ่งหลักในเรื่องของการให้ความคุ้มครองกรณีดังกล่าวนี้ได้ปรากฏอยู่ในข้อ 22 วรรคสี่ ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ 2 ประการ ดังนี้

(1) แม้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าจำพวกไวน์จะเป็นจริงสอดคล้องกับแหล่งที่มาของสินค้า แต่หากการใช้เช่นนี้อาจทำให้สาธารณชนหลงผิดว่าไวน์ดังกล่าวมีแหล่งที่มาจากอีกดินแดนหนึ่ง ก็ต้องหาวิธีการในการป้องกันการสับสนหลงผิด

(2) ต้องมีการสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าเฉพาะอย่างที่เหมาะสมหรือต้องเพื่อป้องกันการสับสนหลงผิด โดยการสร้างความแตกต่างดังกล่าวต้องปฏิบัติอย่างเป็นธรรมซึ่งความ

เป็นธรรมในความหมายนี้ถ้าพิจารณาจากร่างภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า “Equitable Treatment” ซึ่งหมายความว่าความเป็นธรรมในลักษณะที่เท่าเทียมกัน²⁷

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าในบทบัญญัติว่าด้วยการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้ความตกลง TRIPs นั้น ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกทั้งหลาย ต่างก็สามารถกำหนดวิธีการที่เหมาะสมเพื่อปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งความตกลงฉบับนี้ได้โดยอิสระ ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า การกำหนดวิธีการเพื่อให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศของตนนั้น จะต้องไม่ขัดต่อบทบัญญัติของความตกลง TRIPs ตามความในบทบัญญัติข้อ 1 วรรค 1 จึงทำให้แนวปฏิบัติในการกำหนดกลไกการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกทั้งหลายจึงสามารถเป็นไปได้อย่างหลากหลาย และความหลากหลายดังกล่าวก็ไม่เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

3.2 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายต่างประเทศ

สำหรับมาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายต่างประเทศนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายในประเทศ ดังต่อไปนี้

3.2.1 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปถือเป็นกลุ่มประเทศที่ได้มีการวางหลักขั้นพื้นฐานในเรื่องของการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นจำนวนมาก เนื่องจากประชากรในสหภาพยุโรปส่วนใหญ่ไม่ได้ได้เพียงแต่ต้องการความปลอดภัยในมาตรฐานด้านสุขอนามัยเท่านั้น แต่ยังต้องการการรับรองถึงแหล่งกำเนิดของสินค้าและวิธีการหรือกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพหรือมีลักษณะเฉพาะของสินค้านั้นๆด้วย ดังนั้น สหภาพยุโรปจึงได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งที่ได้แสดงถึงคุณภาพหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าเพื่อปกป้องและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ต่างๆของท้องถิ่นขึ้นบังคับใช้ กล่าวคือ สหภาพยุโรปได้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ขึ้นโดยจำแนกตามประเภทของสินค้า อันได้แก่ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าทางการเกษตรและอาหารจะให้ความคุ้มครองตาม ระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151/2012 (Regulation (EU) No. 1151/2012) และ ข้อบังคับ สหภาพยุโรป ที่ 510/2006 (Council Regulation (EC) No. 510/2006), สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าประเภทไวน์ให้ความคุ้มครองตาม ระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1308/2013 (Regulation (EU) No. 1308/2013) และสิ่งบ่งชี้ทาง

²⁷ ธนพจน์ เอกโยคยะ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 161.

ภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าประเภทสุราให้ความคุ้มครองตามระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 110/2008 (Regulation (EC) No. 110/2008)²⁸

มาตรการทางกฎหมายฉบับล่าสุดที่มีผลบังคับใช้ในกรณีของการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นก็คือ ระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151/2012 (Regulation (EU) No. 1151/2012) ซึ่งระเบียบประชาคมดังกล่าวนี้ได้ถูกแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าการเกษตรและอาหาร โดยมาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในระเบียบประชาคมยุโรปฉบับดังกล่าวนี้ สามารถทำการจำแนกเนื้อหาและสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1) นิยามและลักษณะของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะได้รับการคุ้มครอง

ขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151 / 2012 นั้นได้บัญญัติไว้ในข้อ 5 ซึ่งได้กำหนดให้ความคุ้มครองต่อการระบุแหล่งกำเนิด และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและอาหาร โดยสินค้าที่จะได้รับความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151 / 2012 ฉบับนี้ได้จำแนกสินค้าออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) สิ่งบ่งระบุแหล่งที่มา (Designation of Origin)

ระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151/2012 นั้นได้มีการวางหลักในส่วนของคำนิยามคำว่า “สิ่งบ่งระบุแหล่งที่มา” เอาไว้ว่าหมายถึง ชื่อสินค้าที่จะได้รับการให้ความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งระบุแหล่งที่มา ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ²⁹

(ก) ต้องสามารถทำการระบุหรือบ่งชี้ให้ทราบถึงแหล่งกำเนิดอันเป็นสถานที่ที่มีลักษณะเป็นภูมิภาคหรือประเทศที่มีความเฉพาะเจาะจงได้

(ข) คุณภาพ ชื่อเสียง หรือลักษณะเฉพาะ ของสินค้าจะต้องเป็นผลโดยตรงมาจากพื้นที่อันเป็นแหล่งภูมิศาสตร์ที่เป็นแหล่งกำเนิดทั้งที่เป็นปัจจัยโดยตรงทางธรรมชาติและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์

(ค) จะต้องมีการขึ้นตอนหรือกระบวนการในทุกๆขั้นตอนเกิดขึ้นในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ตามที่ได้ระบุแจ้งไว้

จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจะได้รับความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งระบุแหล่งที่มาตามระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151 / 2012 นั้นจะเน้นให้ความสำคัญแก่การ

²⁸ สัญญา วรณศรี. (2561). ปัญหาการจำแนกประเภทและระดับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 49-50.

²⁹ Regulation (EU) No. 1151/2012, Article 5 Paragraph 1

จะต้องมีคุณภาพหรือลักษณะเฉพาะอันเป็นผลโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่ได้ระบุเอาไว้อย่างเคร่งครัดทั้งที่ปัจจัยโดยธรรมชาติหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ อีกทั้งยังได้มีการวางเงื่อนไขที่เข้มงวดเป็นอย่างมากโดยเฉพาะกับการกำหนดให้ในทุกๆ ขั้นตอนหรือในทุกกระบวนการการผลิตสินค้านั้นจะต้องเกิดขึ้นในพื้นที่อันเป็นแหล่งที่มาของสินค้านั้นทั้งหมดอีกด้วย³⁰

(2) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication)

ระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151/2012 นั้นได้มีการวางหลักในส่วนของการนิยามคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” เอาไว้ว่าหมายถึง ชื่อสินค้าที่จะได้รับการให้ความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ³¹ ดังนี้

(ก) ต้องสามารถทำการระบุหรือบ่งชี้ให้ทราบถึงแหล่งกำเนิดอันเป็นสถานที่ที่มีลักษณะเป็นภูมิภาคหรือประเทศที่มีความเฉพาะเจาะจงได้

(ข) คุณภาพ ชื่อเสียง หรือลักษณะเฉพาะของสินค้า จะต้องเป็นผลโดยตรงมาจากพื้นที่อันเป็นแหล่งภูมิศาสตร์ที่เป็นแหล่งกำเนิด

(ค) จะต้องมิขึ้นตอนหรือกระบวนการในการผลิตอย่างน้อยหนึ่งขั้นที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ตามที่ได้ระบุแจ้งไว้

จากคำนิยามดังกล่าวในข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจะได้รับความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151 / 2012 นั้นจะไม่ได้มุ่งเน้นในประเด็นของการจะต้องมีคุณภาพหรือลักษณะเฉพาะอันเป็นผลโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่ได้ระบุไว้อย่างเคร่งครัดแต่อย่างใด ไม่ว่าจะปัจจัยโดยธรรมชาติหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ก็ตาม โดยจะเห็นได้จากการกำหนดหลักการที่มีความผ่อนปรนว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามระเบียบประชาคมฉบับดังกล่าวนี้ให้หมายถึงชื่อเสียงตลอด จนคุณลักษณะอื่นใดของสินค้าอันเนื่องมาจากภูมิศาสตร์ที่ได้ระบุไว้นั่นเอง³²

จากการศึกษาในเรื่องของนิยามและลักษณะของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะได้รับการคุ้มครองดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า สินค้าที่ได้รับการคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มาจากแหล่งที่มามีภายใต้ระเบียบประชาคมยุโรปฉบับนี้มีขอบเขตของการบังคับใช้ที่ค่อนข้างจำกัด

³⁰ อังสนา มหาชนกุล. (2559). *กฎหมายระหว่างประเทศกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในกรณีผลิตภัณฑ์กาแฟ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายระหว่างประเทศ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 74.

³¹ Regulation (EU) No. 1151/2012, Article 5 Paragraph 2

³² อังสนา มหาชนกุล. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 30. หน้า 76.

และเข้มงวด มากกว่าขอบเขตของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามที่ได้วางหลักในเรื่องของการให้ความคุ้มครองไว้ในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้าเป็นอย่างมาก

2) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่อาจได้รับความคุ้มครอง

นอกจากหลักการทั้งหมดดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นแล้ว ระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151 / 2012 นั้นยังได้มีการบัญญัติถึงลักษณะของชื่อที่ไม่สามารถจะทำการจดทะเบียนเป็นชื่อแหล่งกำเนิดหรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามข้อบังคับฉบับดังกล่าวนี้ได้เอาไว้อีกด้วย³³ โดยลักษณะของชื่อที่ไม่อาจได้รับความคุ้มครองนั้นจะต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้³⁴

(1) ชื่อสามัญ หลักเกณฑ์การพิจารณาการเป็นชื่อสามัญนั้นได้วางหลักเอาไว้ว่าจะเป็นการพิจารณาถึงสภาพการปัจจุบันในประเทศสมาชิกและในด้านการบริโภคและพิจารณาถึงกฎหมายภายในประเทศและกฎหมายของประชาคมที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ กล่าวคือ แม้ชื่อของผลิตภัณฑ์นั้นจะมีความเชื่อมโยงกับสถานที่หรือท้องถิ่นที่ได้ทำการผลิตและจัดจำหน่ายแต่ดั้งเดิมแล้วก็ตาม แต่ชื่อดังกล่าวนั้นได้กลายเป็นคำทั่วไปที่ใช้เรียกชื่อผลิตภัณฑ์ในประชาคมยุโรปแล้ว ชื่อในลักษณะดังกล่าวนี้จะไม่สามารถจะได้รับความคุ้มครองตามข้อบังคับสหภาพยุโรปที่ 510 / 2006

(2) ชื่อที่พ้องกับชื่อพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์และอาจทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ข้อห้ามดังกล่าวนี้มีได้เป็นข้อห้ามที่มีลักษณะเป็นการเด็ดขาด ดังนั้น หากชื่อที่จะทำการจดทะเบียนไม่เป็นการทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหลงผิดในสินค้าหรือสัตว์ซึ่งมีที่มาจากแหล่งอื่นแล้วก็จะสามารถทำการจดทะเบียนชื่อดังกล่าวที่พ้องกับพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ได้

(3) ชื่อที่พ้องกับชื่อที่ได้จดทะเบียนไปแล้ว ทั้งนี้ไม่ว่าชื่อที่พ้องกันนั้นจะเป็นการพ้องทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ตาม ก็จะไม่สามารถทำการจดทะเบียนเป็นชื่อแหล่งกำเนิดหรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ เว้นแต่ เป็นการพิจารณาจากการใช้ในท้องที่และการใช้ดั้งเดิม อีกทั้ง ยังมีความแตกต่างในการใช้มากเพียงพอในการที่จะจดทะเบียนภายหลังจากที่มีผู้อื่นได้จดทะเบียนไปก่อนแล้วจึงจะสามารถทำการจดทะเบียนชื่อนั้นได้ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ได้มีการกำหนดข้อยกเว้นในกรณีดังกล่าวเอาไว้เช่นกัน โดยได้กำหนดว่าจะไม่อนุญาตให้มีการจดทะเบียนชื่อที่พ้องกัน หากเป็นการทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหลงผิดว่าผลิตภัณฑ์นั้นมาจากท้องถิ่นอื่น แม้จะมีการใช้ชื่อจากพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้านั้นก็ตาม

³³ Regulation (EU) No. 1151/2012, Article 6

³⁴ ตะวัน เดชภิรัชมงคล. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 1. หน้า 98-100.

(4) ชื่อแหล่งกำเนิดหรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ซ้ำกับเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและมีการใช้กันต่อเนื่องมาเป็นเวลายาวนานเนื่องจากอาจทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหลงผิดในตัวสินค้าได้

3) วัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ระเบียบประชาคมยุโรปเลขที่ 1151/2012 ฉบับนี้ได้มีการกล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เอาไว้ เป็นการดำเนินการที่มีความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือแก่บรรดาผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการซึ่งอยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกันกับคุณภาพหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้านั้นใน 3 ประการด้วยกัน³⁵ ได้แก่

(1) เพื่อช่วยให้ได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรมและมีความเหมาะสมที่สอดคล้องกับคุณภาพของสินค้า

(2) เพื่อให้การรับรองว่าผู้ผลิตจะได้รับความคุ้มครองแก่ชื่อสินค้าของตนในฐานะที่เป็นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาภายในอาณาเขตแห่งสหภาพยุโรป

(3) เพื่อแจ้งข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับสินค้าให้ผู้บริโภคได้ทราบ อันจะมีส่วนในการช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าดังกล่าวอีกทางหนึ่งด้วย

4) หลักเกณฑ์การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน

หลักเกณฑ์การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันนี้เป็นหลักการที่มีความสำคัญอย่างมากต่อสหภาพยุโรปเป็นอย่างมาก เนื่องจากสหภาพยุโรปนั้นถือเป็นกลุ่มประเทศที่มีความประสงค์ที่จะทำการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสินค้าจำพวกไวน์และสุราเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมากและมักจะนำเอาชื่อของแหล่งผลิตหรือแหล่งกำเนิดมาเป็นชื่อสินค้า³⁶ โดยหลักการดังกล่าวมีหลักการดังนี้

ชื่อที่พ้องกันทั้งหมดหรือบางส่วนกับชื่อที่ขึ้นทะเบียนแล้วภายใต้กฎระเบียบนี้จะต้องใช้ความระมัดระวังในการขึ้นทะเบียน โดยจะต้องคำนึงถึงการใช้อยู่ในท้องถิ่นนั้นและวัฒนธรรมการใช้ชื่อนั้นและความเสี่ยงที่จะเกิดความสับสนหลงผิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

(1) ชื่อที่พ้องกันที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดเชื่อว่าสินค้านั้นมาจากที่อีกแห่งหนึ่ง จะไม่สามารถนำมาขึ้นทะเบียนได้ แม้ว่าชื่อนั้นจะถูกต้องตรงกับชื่อท้องถิ่น ภูมิภาค หรือสถานที่ที่เป็นแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของสินค้าเกษตรหรืออาหารนั้น ๆ

³⁵ Regulation (EU) No. 1151/2012, Article 4

³⁶ โคมพล เณลิมช่วง. (2550). *ปัญหาการอนุวัติกฎหมายให้เป็นไปตามความตกลงทริปส์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อพ้องกัน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 74-76.

(2) การใช้ชื่อที่พ้องกันที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้ว จะต้องมีความแตกต่างกันในทางปฏิบัติอย่างเพียงพอระหว่างชื่อที่จะได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ก่อนแล้วและชื่อที่ได้รับการขึ้นทะเบียนทีหลัง โดยจะต้องพิจารณาถึงการให้การปฏิบัติต่อผู้ผลิตสินค้าในในลักษณะที่มีความเท่าเทียมกันและจะต้องไม่ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิด

กฎหมายสหภาพยุโรปได้กำหนดหลักการเบื้องต้นในการคุ้มครองผู้บริโภคจากการสับสนหลงผิดเกี่ยวกับการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่พ้องกันไว้เช่นกัน โดยกำหนดให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่พ้องกันต้องคำนึงถึงความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดความสับสนหลงผิดด้วย ซึ่งมาตรการในการป้องกันการสับสนหลงผิดดังกล่าว กฎหมายได้บัญญัติต่อมาในข้อ (1) และ (2) กล่าวคือ

ข้อ (1) มาตรการในข้อนี้เป็นมาตรการหลักในการป้องกันการสับสนหลงผิดให้กับผู้บริโภค โดยกฎหมายกำหนดไม่ให้นำชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อพ้องกันที่ อาจทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดมาขึ้นทะเบียน แม้ว่าชื่อดังกล่าวจะเป็นจริงตามแหล่ง ภูมิศาสตร์ของสินค้า มาตรการตามข้อ (1) นี้เป็นมาตรการที่สอดคล้องกับหลักการในตอนต้นของข้อ 23 วรรคสาม ของข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ที่กำหนดให้การคุ้มครองสินค้า เฉพาะอย่างที่มีชื่อเหมือนหรือพ้องกันต้องอยู่ภายใต้ข้อ 22 วรรคสี่ ของความตกลง ทริปส์ กล่าวคือ ประเทศสมาชิกต้องป้องกันการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แม้ว่าจะเป็นความจริงตามความหมายของตัวอักษรในเรื่องดินแดน ภูมิภาค หรือท้องถิ่นที่สินค้ามี แหล่งกำเนิด ถ้าการใช้ดังกล่าวจะเป็นการทำให้สาธารณชนหลงผิด การกำหนดห้ามไม่ให้นำชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อพ้องกันที่อาจทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดมาขึ้นทะเบียน จึงเป็นการกำหนดมาตรการในการป้องกันการสับสน หลงผิดของผู้บริโภค ตามข้อ 22 วรรคสี่ ของข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) อย่างไรก็ตามข้อกำหนดตาม (1) นั้น ได้ถูกยกเว้นโดยข้อ (2) ซึ่งจะได้กล่าวในส่วนต่อไป

ข้อ (2) หลักการในข้อนี้กำหนดให้ผู้ผลิตสามารถขึ้นทะเบียนใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันได้ แต่การใช้ดังกล่าวต้องมีการสร้างความแตกต่างเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้บริโภคหลงผิด และการสร้างความแตกต่างดังกล่าวต้องขึ้นอยู่กับหลักการของความเป็นธรรม(Equitable) หลักเกณฑ์ในข้อ (2) นี้ เป็นเสมือนข้อยกเว้น ของข้อ (1) เนื่องจากบทบัญญัติในข้อ (1) กำหนดห้ามไม่ให้นำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเหมือนหรือพ้องกันมาขึ้นทะเบียน นอกจากนี้มาตรการดังกล่าวยังเป็นมาตรการที่กำหนดตามทริปส์ข้อ 23 วรรคสามตอนท้ายที่กำหนดให้การแยกความแตกต่างของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันต้องขึ้นอยู่กับหลักการของความเป็นธรรม(Equitable Treatment) และไม่ทำให้ผู้บริโภคหลงผิด

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้ ไม่ได้แยกตัวอย่างการสร้าง ความแตกต่างที่ถือว่าสอดคล้องกับหลักความเท่าเทียมกันเอาไว้ จึงต้องอาศัยดุลยพินิจของผู้มีอำนาจ ในการกำหนดวิธีการในการสร้างความแตกต่างซึ่งการกำหนดเช่นนี้เป็นการสร้างความยืดหยุ่นให้กับ ผู้ใช้อำนาจในการสร้าง ความแตกต่าง นอกจากนี้จะสังเกตได้ว่ากฎหมายของสหภาพยุโรปไม่ได้ บังคับใช้ มาตรการดังกล่าวกับสินค้าจำพวกไวน์ดังที่บัญญัติไว้ในความตกลงทริปส์ข้อ 23 วรรค สาม เท่านั้น แต่มาตรการดังกล่าวนำมาใช้แก้ปัญหาให้กับสินค้าเฉพาะอย่างที่มี ชื่อเหมือนหรือพ้อง กันจำพวกอื่นด้วย ซึ่งเป็นมาตรการที่เกินไปกว่ามาตรฐานขั้นต่ำ ที่กำหนดไว้ในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิ ในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS)

3.2.2 มาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสาธารณรัฐสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์นั้นได้มีการจัดทำกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ขึ้นครั้งแรก ในปี ค.ศ. 1999 ซึ่งต่อมาในวันที่ 19 พฤษภาคม ค.ศ. 2014 ประธานาธิบดีสิงคโปร์ ได้ทำการอนุมัติ กฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ฉบับใหม่ขึ้นบังคับใช้ ในชื่อว่า “The Geographical Indications Act 2014” โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ถือเป็นกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้ บัญญัติขึ้นบังคับใช้เพื่อปฏิบัติตามพันธกรณีข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) และความตกลงการค้าเสรีภาพกับสหภาพยุโรป³⁷ ซึ่ง The Geographical Indications Act 2014 นี้มีเนื้อหาและสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตาม The Geographical Indications Act 2014 นี้ได้ ปรากฏอยู่ใน ข้อ 2 โดยมีใจความว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” หมายถึง สิ่งที่ใช้ในทางการค้าเพื่อระบุ หรือแสดงเกี่ยวกับสินค้าว่ามีแหล่งที่มาหรือมีแหล่งกำเนิดจากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งซึ่งคุณภาพ คุณลักษณะหรือชื่อเสียงของสินค้านั้นมีความสัมพันธ์อย่างสำคัญกับสถานที่นั้น³⁸

นอกจากนี้ The Geographical Indications Act 2014 ยังได้มีการให้คำนิยามของคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกัน” เอาไว้เช่นกัน โดยบัญญัติความหมายของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ที่เหมือนกันไว้ว่าหมายถึง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่บางส่วนหรือทั้งหมดมีตัวสะกดเหมือนกันหรือที่

³⁷ ทวีพฤษดิ์ ศิริศักดิ์บรรจง และคณะ. (2558). *มาตรการกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อปกป้องภูมิปัญญา ท้องถิ่น ด้านสินค้าอาหารในประชาคมอาเซียน: บทเรียนสำหรับประเทศไทย*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 52.

³⁸ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2559). *กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์: สาธารณรัฐสิงคโปร์*. นนทบุรี: กรมทรัพย์สินทางปัญญา. หน้า 2.

ออกเสียงเหมือนกันกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าใดๆที่มีแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน³⁹

2) หลักการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สำหรับ The Geographical Indications Act 2014 ของสิงคโปร์ฉบับนี้ได้กำหนดหลักการของการให้ความคุ้มครองต่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไว้ใน ข้อ 4 ซึ่งมีใจความว่าภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้ ผู้มีส่วนได้เสียในสินค้าที่ได้มีการระบุสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เอาไว้ในนี้อาจดำเนินคดีกับบุคคลอื่นเพื่อดำเนินการตามมาตรานี้ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ โดยได้กำหนดให้การดำเนินคดีนั้นสามารถบังคับใช้แก่การกระทำที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าใดๆที่ไม่ได้เกิดขึ้นในสถานที่ตามที่ได้ระบุสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จนก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่สาธารณชนเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์ของสินค้านั้น

(2) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะที่ก่อให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมขึ้นตามความหมายในข้อ 10 ทวิของอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม

(3) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าประเภทไวน์และสุราซึ่งไม่ได้มีแหล่งกำเนิดตามสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ระบุไว้ ไม่ว่าจะเป็นในกรณี

(ก) ไวน์หรือสุราที่ขึ้นทะเบียนไม่ได้มีแหล่งกำเนิดที่แท้จริงตามที่ระบุไว้

(ข) ไวน์หรือสุราที่ขึ้นทะเบียนมีลักษณะเป็นการกระทำที่พยายามให้สาธารณชนสับสนหลงผิดด้วยการแสดงข้อความบางอย่างโดยการใช้คำว่า “ชนิด” “ประเภท” “แบบ” “การเลียนแบบ” หรือถ้อยคำหรือข้อความที่คล้ายคลึงกันด้วย

3) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ได้รับการคุ้มครอง

นอกจากหลักการในเรื่องของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว The Geographical Indications Act 2014 ยังได้มีการวางหลักเกี่ยวกับเหตุของการที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้เอาไว้เช่นกัน โดยได้วางหลักไว้ว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายก็ต่อเมื่อเข้าใจเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

³⁹ The Geographical Indications Act 2014, Interpretation

2. In this Act, unless the context otherwise requires —

“homonymous geographical indication” means a geographical indication that, in part or in whole, has the same spelling as, or sounds the same as, a geographical indication for any goods having a different geographical origin;

(1) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเป็นชื่อสามัญของสินค้าซึ่งไม่สามารถทำหน้าที่ระบุแหล่งกำเนิดของสินค้า

(2) ชื่อของสินค้าชนิดนั้นๆ เป็นชื่อของสินค้าที่ถูกใช้โดยบุคคลที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้มานานกว่า 10 ปี หรือก่อนวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2537

(ก) บุคคลที่ถือสัญชาติสิงคโปร์หรือบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสิงคโปร์

(ข) องค์กรจัดตั้งขึ้นมาตามกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร

(3) ชื่อของสินค้านั้นๆ เป็นชื่อของสินค้าที่คล้ายหรือเหมือนกับชื่อของเครื่องหมายที่ได้รับการคุ้มครองแล้ว ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความสับสนเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของสินค้าได้

(4) ชื่อของบุคคลหรือบรรพบุรุษที่เคยประกอบกิจการมาก่อน

4) การจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน

สำหรับในเรื่องหลักของการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนตาม The Geographical Indications Act 2014 นั้นได้กำหนดหลักการไว้ในข้อที่ 42 ดังนี้

(1) นายทะเบียนอาจจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการจดทะเบียนก่อนหน้า

(2) เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุมาตรา (1) นายทะเบียนอาจจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่พ้องเสียงกับเงื่อนไขทางปฏิบัติที่แยกความแตกต่างของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการจดทะเบียนก่อนหน้า

(3) ในการกำหนดเงื่อนไข ในทางปฏิบัติที่จะกำหนดตามอนุมาตรา (2) ให้นายทะเบียนคำนึงถึง

(a) ความจำเป็นในการดูแลผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องอย่างเท่าเทียมกัน

(b) ความจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าผู้บริโภคจะไม่เข้าใจผิด และ

(c) มุมมองและการยื่นคำขอจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเดียวกัน และของผู้ขอจดทะเบียนหรือผู้จดทะเบียน แล้วแต่กรณีของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการจดทะเบียนก่อนหน้า

(4) รัฐมนตรีอาจวางระเบียบเพื่อจัดให้มีการดำเนินการตามความมุ่งประสงค์ของอนุมาตรา (3) (c) และเรื่องที่เกี่ยวข้อง

5) หลักการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกัน

The Geographical Indications Act 2014 นั้นได้มีการวางหลักการในเรื่องของการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันเอาไว้เช่นกัน โดยได้กำหนดเอาไว้ในข้อ 10 ใจความว่า

(1) ผู้มีส่วนได้เสียในสินค้าที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันนั้นอาจดำเนินคดีตามมาตรา 4 ได้

(2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสินค้าที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันนั้น หากเป็นการกระทำที่ยังไม่ได้กำหนดไว้ในเงื่อนไขของนายทะเบียนในข้อ 42 (2) แล้วนั้น จะเป็นอำนาจของศาลในการกำหนดเงื่อนไขในทางปฏิบัติซึ่งจะต้องทำแยกความแตกต่างของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกันขึ้น

(3) การดำเนินการของศาลตาม (2) นั้น ศาลจะต้องทำการคำนึงถึง

(a) ความจำเป็นของการให้ความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง และ

(b) ความจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าผู้บริโภคนั้นจะไม่สับสนหลงผิด

6) มาตรการในการเยียวยา

เมื่อปรากฏว่า มีการละเมิดสิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เกิดขึ้น เจ้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นสามารถใช้มาตรการเยียวยาทางแพ่ง⁴⁰ ได้ดังนี้

(1) ร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งห้ามไม่ให้ผู้กระทำละเมิดใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นต่อไป; หรือ

(2) ให้ชดเชยค่าเสียหายให้แก่เจ้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าตามกฎหมายระหว่างประเทศการปฏิบัติตามพันธกรณีของสัญญาฉบับนั้นๆ หากทำได้ทำการฝ่าฝืนอาจถูกรัฐที่ได้รัฐผลกระทบดำเนินการเรียกร้องให้ออกมารับผิดในระดับระหว่างประเทศได้อีกด้วย ซึ่งรัฐที่ทำการฝ่าฝืนนั้นไม่อาจกล่าวอ้างหลักกฎหมายภายในของตนเพื่อเป็นข้อแก้ตัวในการไม่ปฏิบัติตามได้แต่อย่างใด ดังนั้น รัฐที่เข้าเป็นภาคีนั้นจึงต้องพยายามทำให้กฎหมายภายในของรัฐตนมีความสอดคล้องกลมกลืนและไม่ขัดแย้งกับพันธกรณีที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญาเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการต้องรับผิดชอบในระดับระหว่างประเทศขึ้น

3.3 มาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทย

มาตรการทางกฎหมายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นยังไม่มี การบัญญัติหลักการและมาตรการในการดำเนินการในกรณีของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันเอาไว้อย่างชัดเจนเพียงพอแม้จะมีการกำหนดกฎกระทรวงกำหนด

⁴⁰ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 38. หน้า 3-4.

รายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547

3.3.1 มาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นั้นเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีเจตนารมณ์แห่งการตราขึ้นบังคับใช้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพของสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่นนั้นดียิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาทางด้านการค้าของประเทศให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นตามไปด้วย อีกทั้งยังเป็นมาตรการเพื่อป้องกันในเรื่องของการทำให้เกิดความสับสนหลงผิดของสาธารณชนในแหล่งภูมิศาสตร์หรือแหล่งที่มาของสินค้านั้นๆ⁴¹ นอกจากนี้ ยังเป็นการดำเนินการตามพันธกรณีในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ที่ไทยเป็นประเทศภาคีสมาชิกที่เข้าร่วมในข้อตกลงดังกล่าวด้วย⁴² สำหรับหลักการและสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1) คำนิยามของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นั้น ได้มีการนิยามความหมายของคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” ไว้ในมาตรา 3 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า

“สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

จากนิยามความหมายของคำดังกล่าวในข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นก็คือ ชื่อหรือเครื่องหมายที่ได้ปรากฏอยู่บนฉลากของสินค้า ซึ่งเป็นสิ่งที่สื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้ว่าสินค้านั้นๆ มีแหล่งที่มาหรือได้ถูกผลิตขึ้นที่ท้องถิ่น หรือประเทศใด อีกทั้ง การระบุถึงชื่อท้องถิ่นหรือประเทศที่เป็นแหล่งที่มานั้นก็เพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้บริโภคว่าสินค้า

⁴¹ ชรรยง พวงราช. (2545). *เอกสารเพื่อประกอบการพิจารณากฎหมายของสมาชิกวุฒิสภาเล่มที่ 3*. กรุงเทพฯ: สิริโรจน์การพิมพ์. หน้า 21.

⁴² วรวุฒิ โปษยานนท์ และคณะ. (2545). ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์. *บทบัญญัติ*, 58(1). หน้า 57.

ดังกล่าวนี้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพและมีลักษณะที่พิเศษแตกต่างไปจากสินค้าจำพวกเดียวกันที่ถูกผลิตขึ้นจากแหล่งผลิตอื่นๆ⁴³

2) องค์ประกอบของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะได้รับความคุ้มครอง

จากการศึกษานิยามความหมายในหัวข้อข้างต้นนั้น สามารถทำการสรุปถึงองค์ประกอบหรือคุณสมบัติของสิ่งที่จะมาขอรับความคุ้มครองในฐานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ว่า จะต้องประกอบไปด้วยเงื่อนไขที่สำคัญทั้งหมด 3 ประการ ดังต่อไปนี้

(1) เป็นชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนภูมิศาสตร์ โดยในเงื่อนไขนี้จะเห็นได้ว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นไม่ได้จำกัดเฉพาะชื่อของแหล่งภูมิศาสตร์อย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังสามารถรวมไปถึงสัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดอีกด้วย ซึ่งสามารถทำการจำแนกประเภทได้ดังนี้

- ชื่อของแหล่งภูมิศาสตร์ ชื่อในลักษณะนี้โดยทั่วไปนั้นมักจะหมายถึงชื่อของท้องถิ่น โดยอาจจะเป็นชื่อของตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค หรือแม้กระทั่งชื่อประเทศ เป็นต้น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะนี้ถือเป็นประเภทที่นิยมใช้กันมากที่สุด เนื่องจากสามารถทำการสื่อความหมายได้โดยตรงแก่ผู้บริโภคว่าสินค้าของตนนั้นมาจากแหล่งภูมิศาสตร์ใด

- สัญลักษณ์ที่ใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ การสื่อสารให้ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้านั้นไม่จำเป็นที่จะต้องใช้ชื่อของแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ เสมอไป อาจทำการสื่อสารออกมาในรูปของสัญลักษณ์ต่างๆ ที่สามารถรู้กันโดยทั่วไปในหมู่ผู้บริโภคว่าเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงแหล่งภูมิศาสตร์ใดก็ย่อมกระทำได้ เช่น สัญลักษณ์ห่อไอเฟล, รูปปั้นเทพีเสรีภาพ, หอนาฬิกาบีกเบน เป็นต้น

- สิ่งอื่นที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ สิ่งอื่นในลักษณะดังกล่าวนี้มักอยู่ในรูปของชื่อหรือข้อความอื่นใดที่ไม่ชื่ออย่างเป็นทางการแหล่งภูมิศาสตร์เหล่านั้น แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่สามารถสื่อสารให้ผู้บริโภคเข้าใจได้ว่าสินค้านั้นมีแหล่งภูมิศาสตร์ที่แท้จริงมาจากที่ใด เช่น แอปเปิ้ล, ส้มพราน เป็นต้น

(2) ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ที่สามารถบ่งบอกได้ว่าเป็นสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้น

องค์ประกอบที่สองนี้ เป็นในเรื่องของชื่อหรือสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้ทราบถึงท้องถิ่นหรือสิ่งอื่นใดที่บอกถึงท้องถิ่นอีกด้วย โดยการใช้นี้ในลักษณะดังกล่าวนี้จะต้องเป็นการ

⁴³ โคมพล เฉลิมช่วง. (2550). *ปัญหาการอนุวัติกฎหมายให้เป็นไปตามความตกลงทริพส์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อพ้องกัน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 70.

นำมาใช้กับสินค้าที่มาจากท้องถิ่นเท่านั้นอีกด้วย ซึ่งการใช้ชื่อ สัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นบ่งบอกถึงท้องถิ่นนั้นแม้จะมีได้มีการระบุไว้ในคำนิยามสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อย่างชัดเจน แต่การใช้ในลักษณะดังกล่าวนี้ก็ถือเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญที่จะขาดไปไม่ได้เช่นกัน ไม่เช่นนั้นการกระทำดังกล่าวอาจเข้าข่ายการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบในกรณีที่ชื่อของท้องถิ่นหรือสัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่บ่งบอกถึงท้องถิ่นได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายแล้ว หรือหากเป็นในกรณีที่ชื่อ สัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่บ่งบอกถึงท้องถิ่นนั้นยังไม่ได้มีการขึ้นทะเบียนก็อาจเป็นการเข้าข่ายของการแสดงข้อความเท็จซึ่งเป็นการหลอกลวงผู้บริโภคได้อีกเช่นกัน

(3) สินค้าจำเป็นต้องมีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์นั้น

องค์ประกอบประการสุดท้ายนี้เป็นในส่วนของ การแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์หรือความเชื่อมโยงระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์หรือแหล่งกำเนิดของสินค้านั้นๆ⁴⁴ ซึ่งความเชื่อมโยงดังกล่าวนี้อาจแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

(ก) คุณภาพ เป็นสิ่งที่ผู้ประสงค์จะนำชื่อท้องถิ่น สัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่บ่งบอกถึงท้องถิ่นมาขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าสินค้าของตนได้ผลิตขึ้นตามมาตรฐานคุณภาพที่แหล่งภูมิศาสตร์หรือท้องถิ่นนั้นๆ ได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงความโดดเด่นในเรื่องของคุณภาพวัตถุดิบที่มีเฉพาะในแหล่งพื้นที่

(ข) ชื่อเสียง เป็นสิ่งที่ผู้ประสงค์จะนำเอาชื่อ สัญลักษณ์หรือสิ่งอื่นใดที่บ่งบอกถึงท้องถิ่นมาขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่จะต้องทำการพิสูจน์ให้ได้ว่าสินค้าของตนนั้นเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของแหล่งท้องถิ่นนั้น

(ค) คุณลักษณะเฉพาะ เป็นสิ่งที่ต้องแสดงให้เห็นว่าสินค้าของตนนั้นมีคุณลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นหรือแหล่งภูมิศาสตร์นั้นด้วย โดยคุณลักษณะดังกล่าวอาจเกิดขึ้นจากปัจจัยต่างๆ ประกอบกันก็เป็นได้ อาทิ ความเป็นกรดต่างของดิน ปริมาณน้ำฝน หรือแร่ธาตุในน้ำบาดาล เป็นต้น แต่จะต้องมีลักษณะเป็นสิ่งที่เฉพาะตัว

3) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่อาจขอรับความคุ้มครองได้

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในเรื่องของคำนิยามในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ในความหมายของคำว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” ซึ่งจะเห็นได้ว่าแม้จะมีการกำหนดให้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์บางชนิดที่เข้าข่ายตามคำนิยามดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ก็ไม่อาจที่จะได้รับการคุ้มครองหรือนำมาขึ้นทะเบียนได้ เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ ได้มีการ

⁴⁴ ธนพจน์ เอกโชคยะ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 37.

วางหลักในเรื่องของข้อจำกัดของการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เอาไว้เช่นกัน โดยข้อจำกัดเหล่านั้นสามารถทำการจำแนกประเภทได้เป็น 2 ประเภทหลักๆ ดังต่อไปนี้

(1) ข้อจำกัดทั่วไป

ข้อจำกัดในลักษณะดังกล่าวนี้จะนำมาบังคับใช้กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในทุกๆ ประเภท โดยหลักการดังกล่าวนี้ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ใจความว่า

“สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขอขึ้นทะเบียนสำหรับสินค้าใดต้องไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) เป็นชื่อสามัญของสินค้าที่จะใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น

(2) เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือนโยบายแห่งรัฐ”⁴⁵

จากบทบัญญัติที่ได้กล่าวไปในข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า ในมาตรา 5 นี้ได้ทำการจำแนกสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่อาจนำมาขึ้นทะเบียนเพื่อขอรับความคุ้มครองได้เอาไว้ โดยเมื่อทำการพิจารณาโดยละเอียดจะสังเกตได้ว่าสิ่งบ่งชี้ที่ไม่อาจขอขึ้นทะเบียนได้ตามมาตรา 5 นี้มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 ประเภท ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(ก) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นชื่อสามัญ

คำว่า “ชื่อสามัญ” ตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นั้นได้นิยามความหมายเอาไว้ว่าหมายถึง ชื่อที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นชื่อที่ใช้เรียกขานสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง⁴⁶ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ชื่อสามัญนี้เป็นชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ประชาชนได้เรียกขานแก่สินค้าใดสินค้านั้นไปจนติดปากกันโดยทั่วไปแล้ว ทั้งนี้ ยังหมายความรวมไปถึงชื่อทางภูมิศาสตร์ที่ได้ใช้สำหรับสินค้าใดสินค้านั้นซึ่งโดยแท้แล้วผู้ผลิตอาจมีการตั้งชื่ออื่นเอาไว้โดยเฉพาะแล้ว แต่ประชาชนโดยทั่วไปกลับนิยมเรียกชื่อสินค้าตามชื่อภูมิศาสตร์ที่ใช้กับสินค้านั้นแทนอีกด้วย

นอกจากนี้ ชื่อสามัญที่ไม่อาจขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นั้นได้ครอบคลุมไปถึง ชื่อของสายพันธุ์พืชหรือสัตว์ด้วยไม่ว่าจะเป็นสายพันธุ์พืชที่มีชื่อซ้ำกับชื่อท้องถิ่น, สายพันธุ์พืชที่มีชื่อสายพันธุ์เฉพาะซึ่งไม่เป็นชื่อท้องถิ่น, สายพันธุ์สัตว์ที่มีชื่อซ้ำกับชื่อท้องถิ่น และสายพันธุ์สัตว์ที่มีชื่อเฉพาะก็

⁴⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546. มาตรา 5.

⁴⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546. มาตรา 3 วรรคสี่.

ตาม ผู้ผลิตก็ไม่อาจที่จะนำมาขอขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อขอรับการคุ้มครองได้ เนื่องจากชื่อดังกล่าวเหล่านี้ถือเป็นชื่อสามัญทั้งหมด

(ข) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยนั้นไม่สามารถนำมาขอขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ยกตัวอย่างเช่น สัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงการปกครองในระบอบเผด็จการอันเป็นลักษณะการปกครองที่ขัดต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศไทย เป็นต้น

(ค) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนนั้นก็เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อีกลักษณะหนึ่งที่ไม่สามารถนำมาขึ้นทะเบียนเพื่อขอรับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ได้ ยกตัวอย่างเช่น การใช้สัญลักษณ์ที่สื่อไปในลักษณะทางเพศ ดังการนำเอารูปหินตาหินยายอันมีลักษณะคล้ายอวัยวะเพศมาขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แก่สินค้าเพื่อให้ผู้บริโภครับรู้ว่าสินค้านั้นมาจากเกาะสมุย เป็นต้น

(ง) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นการขัดต่อแนวนโยบายของภาครัฐ

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นการขัดต่อแนวนโยบายของภาครัฐถือเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ลักษณะสุดท้ายที่ไม่อาจนำมาขึ้นทะเบียนเพื่อขอรับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ อาทิ การนำเอาสัญลักษณ์ที่มีลักษณะเป็นสิ่งเสพติดมาใช้กับสินค้า เหตุเพราะรัฐบาลไทยนั้นถือเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีนโยบายในการประกาศสงครามกับยาเสพติดเพื่อถอนรากถอนโคนยาเสพติดให้หมดไปจากสังคมไทย เป็นต้น

4) ผู้มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มีความแตกต่างจากกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่นในเรื่องของสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการใช้ทรัพย์สินทางปัญญานั้น สิทธิในสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะตกเป็นของชุมชน เมื่อผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มายื่นคำขอขึ้นทะเบียนและต่อมาสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้รับการขึ้นทะเบียนตามที่ได้อื่นคำขอไว้ ผู้มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นจะสามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้ จึงเรียกได้ว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นสิทธิชุมชน

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไม่ได้จำกัดแก่บุคคลใด บุคคลหนึ่งเท่านั้น กฎหมายคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้ให้สิทธิแก่บุคคลอื่นไว้ในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 25⁴⁷ ดังมีระบุต่อไปนี้

“เมื่อมีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าใดแล้ว ผู้ผลิตสินค้านั้นซึ่ง อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้านั้นดังกล่าว หรือผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับสินค้านั้นมีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขึ้นทะเบียนกับสินค้าที่ระบุตามเงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนด”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า มีบุคคล 2 กลุ่มที่สามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว ได้แก่

- (1) ผู้ผลิตสินค้า ซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว
- (2) ผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับสินค้านั้น

ตามบทบัญญัติมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า หากนายทะเบียนกำหนดเงื่อนไขใดๆ ให้ผู้ผลิตสินค้าหรือผู้ประกอบการค้านั้นปฏิบัติตามในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นๆ ผู้ประกอบการค้าจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดโดยเคร่งครัด

นายทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้กำหนดเงื่อนไขคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยเห็นควรให้การประกาศโฆษณาการรับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้มีเงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15 ตามความในข้อ 12 (8) แห่งกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการขอขึ้นทะเบียน การประกาศโฆษณา การคัดค้านและการโต้แย้งคำคัดค้าน การขึ้นทะเบียน การอุทธรณ์ และการแก้ไขหรือเพิกถอนทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2547

ในทางปฏิบัติการประกาศโฆษณาการรับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ นายทะเบียนกำหนดให้มีดังนี้

- (1) จัดให้มีระบบการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพ ทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิต และระดับจังหวัด
- (2) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต ผู้ประกอบการค้าที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
- (3) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิก ผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เห็นได้ว่า กรณีตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น เป็นกรณีหนึ่งที่นายทะเบียนสามารถกำหนดเงื่อนไขการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ในเรื่องของการจัดทำระบบควบคุมคุณภาพสิ่ง

⁴⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546. มาตรา 25.

บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยสินค้าที่ขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทุกสินค้าต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ก่อนนายทะเบียนจึงจะสามารถประกาศโฆษณาการค้าของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้

แต่อย่างไรก็ตาม กลับไม่เคยพบว่านายทะเบียนจะกำหนดเงื่อนไขการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หนึ่งให้แตกต่างไปจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อีกอันหนึ่งได้เลย ในกรณีนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าหากกรณีที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีความชัดเจนอยู่ในตัวเอง และการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นไม่ได้กระทบถึงบุคคลที่สาม กรณีนี้เห็นว่าไม่จำเป็นที่นายทะเบียนจะต้องกำหนดเงื่อนไขใดๆ แต่หากว่า กรณีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หนึ่งเหมือนหรือพ้องกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์อีกอันหนึ่ง ในกรณีนี้นายทะเบียนเห็นสมควรจำต้องสร้างเงื่อนไขข้อกำหนดขึ้น เพื่อให้ผู้ประกอบการตรวจสอบคำขอขึ้นทะเบียนต่อไป

5) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบ

จากบทบัญญัติมาตรา 25 ที่ได้ทราบแล้วว่าผู้มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มีใครบ้างต่อมาจะอธิบายถึงกรณีละเมิดสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบ บทบัญญัติมาตรา 27⁴⁸ แห่งพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 บัญญัติว่า

“การกระทำต่อไปนี้ถือว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบ

(1) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อแสดงหรือทำให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าสินค้าที่มีได้มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุในคำขอขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

(2) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยประการใดที่ทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าและในคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่นของสินค้านั้น เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการรายอื่น

การกระทำความดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ถ้าได้กระทำก่อนวันขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยชอบ”

ตามบัญญัติข้างต้นอาจแยกการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อแสดงหรือทำให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าสินค้าที่มีได้มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุในคำขอขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

การกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายในประเภทนี้ หมายถึง การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ได้มาจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นอย่างแท้จริง เช่น การใช้ชื่อ “ใจเต็มใจยา” กับสินค้าใจเต็มที่ไม่ได้มาจากพื้นที่อำเภอใจยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี หรือการใช้ชื่อ “โอ่งมังกรราชบุรี” ที่ไม่

⁴⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546. มาตรา 27.

ได้มาจากพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นต้น ประการแรกจะเห็นได้ว่าการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบไม่ได้จำกัดอยู่ที่สินค้าทางการเกษตรเท่านั้นแต่หมายรวมถึงสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทุกประเภทที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้ว ประการต่อมา องค์ประกอบที่จะทำให้เข้าข่ายเป็นการละเมิดสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบนี้คือการกระทำดังกล่าวจะต้องทำให้ผู้บริโภคหรือบุคคลอื่น หลงเชื่อว่าสินค้านั้นมาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่ได้รับระบุไว้บนฉลาก หรือทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดว่าสินค้านั้นมาจากท้องถิ่นที่ได้รับระบุไว้บนฉลาก ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วสินค้านั้นไม่ได้มาจากท้องถิ่นนั้นแต่อย่างใด

ในทางปฏิบัติจริง การกระทำดังกล่าวนี้มักจะกระทำโดยผู้ผลิตที่อยู่นอกแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุไว้ใน การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าใดสินค้านึง เช่น เป็นการกระทำโดยผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ผลิตสินค้าประเภทเดียวกับโอง ใช้ชื่อว่า “โองมังกรนนทบุรี” ขายในพื้นที่จังหวัดนนทบุรีเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้ผลิต ผู้ประกอบการสินค้าเครื่องปั้นดินเผา ต้องการแสวงหาประโยชน์จากชื่อเสียงของคำว่า “โองมังกร” แต่กระนั้นการกระทำดังกล่าว ก็เป็นเพียงการแสวงหาประโยชน์จากชื่อที่ตนไม่มีสิทธิใช้โดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้นเอง⁴⁹

(2) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยประการที่ทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าและในคุณภาพชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่นของสินค้านั้นเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการรายอื่น ซึ่งการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในประเภทนี้ แบ่งอธิบายได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

(ก) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยผู้ผลิตที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้นหรือผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับสินค้านั้น

โดยทั่วไปนั้น ผู้ผลิตสินค้าและผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับสินค้านั้นเท่านั้นถึงจะเป็นผู้ที่มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้านั้น โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ในกรณีที่ผู้ผลิตสินค้านั้นไม่ได้ผลิตสินค้าให้เป็นไปตามกระบวนการ กรรมวิธีการผลิตที่ได้กรอกไว้ในแบบฟอร์มคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และได้รับการขึ้นทะเบียนในภายหลังต่อมานั้น ผู้ผลิตสินค้านั้นก็จะไม่มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวได้อีกต่อไป ดังนั้น การที่ผู้ผลิตสินค้าที่มีถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ และได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนไว้แล้ว แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามกระบวนการ กรรมวิธีการผลิตในทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น จะถือว่าเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยประการใดที่ทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าและในคุณภาพชื่อเสียง หรือคุณลักษณะอื่นของสินค้านั้นได้

⁴⁹ ธนพจน์ เอกโชคยะ. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 3. หน้า 81-82.

เนื่องจากการผลิตสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว ย่อมจะต้องดำเนินการเรื่องระบบควบคุมคุณภาพสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้เป็นไปตามคู่มือการปฏิบัติงานที่ได้มาขึ้นทะเบียนไว้ หากไม่ได้ปฏิบัติตามดังนี้แล้ว การกระทำในลักษณะนี้จึงเป็นการทำให้ลักษณะเฉพาะอื่นใดของสินค้าเปลี่ยนแปลงไป เมื่อมีการสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าที่ไม่ได้ผลิตตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ จึงถือว่าหลอกลวงผู้บริโภค และเป็นการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบ⁵⁰

(ข) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยผู้ผลิตที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ที่มีชื่อพ้องกันกับแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุไว้ใน การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ในกรณีนี้ เป็นการใช้ชื่อท้องถิ่นที่มีชื่อตรงกันกับชื่อท้องถิ่นของสินค้าที่ระบุไว้ใน การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เช่น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถปลูกละมุดได้ร่อยกว่าละมุดที่มาจากแหล่งอื่น เนื่องจากดินในอำเภอดังกล่าวมีแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การปลูกละมุด ผู้ปลูกละมุดในอำเภอดังกล่าวจึงมาขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยใช้ชื่อว่า “ละมุดเฉลิมพระเกียรติ” ต่อมาผู้ปลูกละมุดเห็นว่า “ละมุดเฉลิมพระเกียรติ” สามารถขายได้ราคาดีเนื่องจากผู้บริโภคติดใจในรสชาติ และเมื่อผู้บริโภคเห็นละมุดติดฉลากว่า “ละมุดเฉลิมพระเกียรติ” ก็จะซื้อมาบริโภคทันทีแม้ว่าจะมีราคาแพงกว่าละมุดธรรมดาทั่วไป ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่าผู้ปลูกละมุดในจังหวัดอื่น เช่น จังหวัดนครราชสีมา หรือจังหวัดบุรีรัมย์ แต่บังเอิญอยู่ในอำเภอที่มีชื่อว่า เฉลิมพระเกียรติ เช่นเดียวกัน เห็นว่าการใช้ชื่อ “ละมุดเฉลิมพระเกียรติ” ทำให้สินค้าขายดี จึงนำเอาไปติดชื่อกับสินค้าละมุดของตนด้วย กรณีเช่นนี้ เป็นการกระทำที่เข้าลักษณะการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยประการใดที่ทำให้เกิดความสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้าได้ เนื่องจากประชาชนหรือผู้บริโภคอาจจะเข้าใจว่าเป็นละมุดที่มาจากอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราชได้

อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ว่า หากการกระทำดังกล่าวได้เกิดขึ้นมาก่อนวันที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้รับการขึ้นทะเบียน การกระทำดังกล่าวไม่มีความผิดแต่ประการใด แม้ว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นได้รับการขึ้นทะเบียนในภายหลัง ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายเล็งเห็นว่า มีผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าเป็นจำนวนมากที่ได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าของตน โดยหาว่าไม่ว่าการกระทำเช่นนี้อาจเป็นความผิดได้ ดังนั้น จึงไม่เป็นการสมควร และไม่เป็นธรรมที่จะบัญญัติให้กฎหมายมีผลย้อนหลังไปทำลายเช่นนั้น

6) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่าง โดยมิชอบ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สามารถแบ่งระดับการให้ความคุ้มครองออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การให้ความคุ้มครองระดับทั่วไป และการให้ความคุ้มครองระดับพิเศษ

⁵⁰ ธนพจน์ เอกโยภยะ. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 3. หน้า 84-85.

การแบ่งระดับให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นี้เป็นไปตามพันธกรณีความตกลงก่อตั้งองค์การการค้าโลก (WTO) ในส่วนความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ในการนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จึงได้ออกกฎกระทรวงกำหนดให้สินค้าชนิดใดเป็นสินค้าเฉพาะอย่างตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 28⁵¹ วรรคหนึ่ง ดังนี้

“รัฐมนตรีอาจประกาศให้สินค้าประเภทใดเป็นสินค้าเฉพาะอย่างก็ได้ โดยกำหนดในกฎกระทรวง” คำว่าสินค้าเฉพาะอย่างนั้นเอง เป็นชื่อเรียกสินค้าที่ได้ประกาศกำหนดให้มีการคุ้มครองในระดับพิเศษ เนื่องจากเห็นสมควรว่าสินค้าเฉพาะอย่างนั้นสมควรได้รับความคุ้มครองชั้นกว่าปกติธรรมดา เช่น เป็นสินค้าที่ผู้ผลิตส่วนใหญ่อยู่ภายในประเทศ เป็นสินค้าที่สร้างมูลค่าให้แก่เศรษฐกิจในประเทศ หรืออาจจะเป็นสินค้าที่พบว่ามีการลักลอบนำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไปใช้กับสินค้าที่คล้ายคลึงกันมากโดยอาศัยช่องโหว่ทางกฎหมาย เป็นต้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จึงออกกฎกระทรวงกำหนดให้ข้าว ใหม วนั และสุรา เป็นสินค้าเฉพาะอย่าง

ในวรรค 2 ของมาตรา 28 ได้กล่าวถึงการละเมิดการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่างไว้ดังนี้ “ภายใต้บังคับวรรคสี่ เมื่อประกาศให้สินค้าประเภทใดเป็นสินค้าเฉพาะอย่างตามวรรคหนึ่ง การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับสินค้าที่มีได้มีแหล่งภูมิศาสตร์ที่ระบุในคำขอขึ้นทะเบียนเป็นการกระทำโดยมิชอบแม้ว่าผู้ใช้จะได้ระบุแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้านั้นไว้ด้วย หรือ ได้ใช้คำหรือได้กระทำการใดที่แสดงให้เห็นทราบถึงแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้านั้นก็ตาม

การแสดงให้เห็นทราบถึงแหล่งภูมิศาสตร์อันแท้จริงของสินค้าตามวรรคสองให้รวมถึงการใช้คำว่า “ชนิด” “ประเภท” “แบบ” หรือคำหรือสิ่งทำนองเดียวกันประกอบกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ใช้กับสินค้านั้น

การกระทำตามวรรคสองมิให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบหากผู้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ได้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวเป็นระยะเวลาสิบปีติดต่อกันก่อนวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2537 หรือ โดยสุจริตก่อนวันดังกล่าว

การให้ความคุ้มครองแก่สินค้าเฉพาะอย่างนี้ ถือได้ว่าเป็นการให้ความคุ้มครองในระดับพิเศษ โดยกฎหมายสามารถเอาผิดกับผู้ที่นำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มาใช้โดยไม่ตรงกับความเป็นจริง ถึงแม้ว่าจะได้มีการระบุถึงแหล่งที่มาที่แท้จริงของสินค้านั้นก็ตาม เช่น ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ไวน์เชียงราย” กับไวน์ที่ผลิตจากพะเยา ถึงแม้ว่าจะได้ระบุแหล่งที่มาที่แท้จริงของไวน์นั้นว่ามาจากพะเยาหรือผลิตที่พะเยาก็ตาม ในกรณีเช่นนี้หากไวน์ไม่ได้เป็นสินค้าเฉพาะอย่างตามที่รัฐมนตรีกำหนด การระบุที่มาที่แท้จริงของไวน์นั้น เช่น “ผลิตที่พะเยา” จะไม่ทำให้การใช้ชื่อ

⁵¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546. มาตรา 28.

“ไวน์เชียงราย” กับไวน์ที่ผลิตในจังหวัดพะเยาเป็นความผิดแต่อย่างใด แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ไวน์เป็นสินค้าที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นสินค้าเฉพาะอย่าง ดังนั้น การระบุแหล่งที่มาที่แท้จริง ก็ไม่ทำให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ไปได้ จึงเห็นได้ว่าการให้ความคุ้มครองระดับพิเศษนี้ จะไม่คำนึงว่าผู้บริโภคสับสนหลงผิดหรือไม่ เพียงการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไม่ถูกต้องตามที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ ก็เป็นความผิดทั้งสิ้น⁵²

อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้ระบุข้อยกเว้นไว้ว่า หากมีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่างโดยระบุแหล่งที่มาที่แท้จริง มาเป็นระยะเวลา 10 ปี ติดต่อกันหรือโดยสุจริตก่อนวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2537 อันเป็นวันที่ประเทศสมาชิก WTO ได้ลงนามในความตกลงมารีราเกชจัดตั้ง WTO ก็สามารถใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น โดยระบุแหล่งที่มาที่แท้จริงต่อไปได้ เช่น สุราไทยยี่ห้อหนึ่งพิมพ์ข้อความว่า “Scotch Whisky” ลงบนฉลากของสุราดังกล่าว โดยที่สุรานั้นไม่ได้ผลิตในสกอตแลนด์แต่อย่างใด แต่ได้ใช้ข้อความนั้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ในกรณีเช่นนี้ สุราไทยยี่ห้อนั้นยังคงใช้ข้อความดังกล่าวต่อไปได้โดยไม่ถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นอกจากนี้ ในกรณีที่สินค้าที่รัฐมนตรีกำหนดให้เป็นสินค้าเฉพาะอย่าง มีหรือใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน แต่สินค้าทั้งสองชนิดมีแหล่งภูมิศาสตร์ที่ต่างกัน การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ทั้งสองชนิดมีแหล่งภูมิศาสตร์ที่ต่างกัน การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าทั้งสองชนิดดังกล่าว จะถูกกำหนด โดนกฎเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งจะกำหนดให้ผู้ที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ระบุข้อความอื่นที่จะทำให้ผู้บริโภคทราบแน่ชัดว่าเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของแหล่งพื้นที่ใด ตัวอย่างเช่น ระบุชื่อประเทศของแหล่งภูมิศาสตร์นั้น เช่น Canterbury, England หรือ Canterbury, New Zealand เป็นต้น หรือ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น ทั้งนี้ ดังที่ได้บัญญัติในมาตรา 29⁵³ “ในกรณีที่สินค้าเฉพาะอย่างที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันแต่เป็นสินค้าที่มีแหล่งภูมิศาสตร์ต่างกันเมื่อมีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าดังกล่าว ให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกรณีนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

⁵² ชนพจน์ เอกโยคยะ. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 3. หน้า 85-86.

⁵³ พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546. มาตรา 29.

7) การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน

การให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นั้น อยู่ในรูปของการกำหนดมาตรการในการป้องกันการลบล้างผลของผู้บริโภคขึ้น โดยได้วางหลักไว้ในมาตรา 29 ความว่า

“ในกรณีที่ดินค้าเฉพาะอย่างที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เหมือนหรือพ้องกันแต่เป็นสินค้าที่มีแหล่งภูมิศาสตร์ต่างกัน เมื่อมีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้านั้นแล้วให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ในกรณีนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นในกรณีที่ดินค้านั้นมีหรือใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันแต่กลับมีแหล่งภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันนั้น การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้านั้นจะถูกกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเอาไว้ในกฎกระทรวงในเรื่องดังกล่าวเป็นการเฉพาะ ซึ่งได้วางหลักให้ผู้ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้นๆทำการระบุข้อความอื่นที่จะทำให้ผู้บริโภคทราบแน่ชัดว่าเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของแหล่งใดเป็นสำคัญ โดยอำนาจตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 นี้ ทางรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จึงได้มีการออก “กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547” ขึ้นบังคับใช้ โดยหลักเกณฑ์และมาตรการตามกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจะทำการกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

3.3.2 มาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547

กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 ฉบับนี้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในกรณีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันแต่มีแหล่งภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน⁵⁴ ทั้งนี้ ก็เพื่อใช้ในการสร้างความแตกต่างให้กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวเพื่อแก้ปัญหาการก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่ผู้บริโภคในประเด็นแหล่งที่มาหรือแหล่งภูมิศาสตร์ที่แท้จริงของสินค้านั้นๆ อีกทั้ง ยังเป็นการประกาศรายชื่อสินค้าที่ถูกกำหนดให้เป็นสินค้าเฉพาะอย่างอีกด้วย

⁵⁴ กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547. เหตุผลในการประกาศใช้.

สำหรับการสร้างความแตกต่างให้กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันนั้น กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 ได้วางหลักให้ผู้ที่ทำการผลิตสินค้าที่ใช้ชื่อสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เหมือนหรือพ้องกันกับผู้ผลิตรายอื่น แต่มาขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวนี้ภายหลังผู้ผลิตรายอื่น จะต้องทำการกำหนดชื่อแหล่งภูมิศาสตร์และชื่อประเทศต่อท้ายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ประสงค์จะใช้ด้วย หลักการดังกล่าวนี้ได้บัญญัติไว้ใน ข้อ 2 ใจความว่า

“ในกรณีที่สินค้าเฉพาะอย่างตามข้อ 1⁵⁵ มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เหมือนหรือพ้องกันกับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของสินค้าเฉพาะอย่างที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วหรืออยู่ระหว่างดำเนินการขึ้นทะเบียน แต่เป็นสินค้าที่มีแหล่งภูมิศาสตร์ต่างกัน ให้การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้าเฉพาะอย่างที่ยื่นทะเบียนรายหลังต้องระบุแหล่งภูมิศาสตร์และประเทศที่ผลิตสินค้านั้นไว้ท้ายสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยชัดเจน”

จากบทบัญญัติในข้อ 2 แห่งกฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 นั้น จะเห็นได้ว่า การกำหนดมาตรการในการป้องกันการสับสนหลงผิดของผู้บริโภคในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้านั้นยังไม่มีมีการกำหนดกรอบหรือขอบเขตในการกำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันแต่อย่างใด ซึ่งแตกต่างไปจากหลักการที่ได้บัญญัติไว้ในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ที่ได้มีการกำหนดหลักการในเรื่องของสร้างความแตกต่างภายใต้หลักแห่งความเท่าเทียมกันเอาไว้ ซึ่งในประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้จะได้ทำการกล่าวในส่วนของการวิเคราะห์ปัญหาต่อไป

3.3.3 มาตรการการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

ทรัพย์สินทางปัญญานั้นถือเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่มีลักษณะแตกต่างไปจากทรัพย์สินโดยทั่วไป เนื่องจากทรัพย์สินโดยทั่วไปนั้นส่วนมากจะมีความเป็นรูปธรรม กล่าวคือเป็น

⁵⁵ กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547. ข้อ 1 .

“กำหนดให้รายชื่อประเภทสินค้าต่อไปนี้เป็นสินค้าเฉพาะอย่าง

- (1) ข้าว
- (2) ไหม
- (3) ไวน์
- (4) สุรา”

สิ่งที่สามารถมองเห็นและสามารถสัมผัสได้ซึ่งได้แก่สังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ แต่ทรัพย์สินทางปัญญานั้นถือเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่มีความเป็นนามธรรมเป็นอย่างมาก เนื่องจากมักอยู่ในรูปของสิ่งที่ไม่สามารถหยิบแตะได้เนื่องจากเป็นสิ่งที่พัฒนามาจากปัญญาของมนุษย์ แต่อย่างไรก็ตามทรัพย์สินทางปัญญานั้นแม้จะจับไม่ได้เหมือนกับทรัพย์สิน โดยทั่วไปแต่กลับสามารถตราความเป็นทรัพย์สินได้เช่นเดียวกับทรัพย์สินรูปแบบอื่นๆ

สำหรับคำนิยามของความหมายคำว่าทรัพย์สินทางปัญญานั้นมิได้มีการกำหนดเอาไว้ อย่างตายตัวและเฉาะเจาะจงว่าหมายถึงสิ่งใดบ้าง จึงเป็นเหตุให้มีการนิยามความหมายของทรัพย์สินทางปัญญาขึ้นหลากหลายและมีขอบเขตของการตีความไว้อยู่มาก ซึ่งนิยามความหมายของคำดังกล่าวนี้มีตัวอย่างดังต่อไปนี้⁵⁶

1) ทรัพย์สินทางปัญญานั้นหมายถึงผลงานที่เกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นหรือการสร้างสรรค์ของมนุษย์โดยให้ความสำคัญกับผลผลิตของสติปัญญาและความชำนาญของผู้คิดค้นเป็นอย่างมาก แต่จะไม่คำนึงถึงชนิดของการสร้างสรรค์หรือวิธีการนำเสนอแต่อย่างใด ซึ่งทรัพย์สินทางปัญญานั้นสามารถทำการนำเสนอออกมาได้ในทุกรูปแบบไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของสิ่งที่จับต้องได้หรือจับต้องไม่ได้ก็ตาม ซึ่งสามารถกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ทรัพย์สินทางปัญญานั้นเป็นสิทธิทางกฎหมายที่ได้มอบให้แก่เจ้าของสิทธิหรือผู้ทรงสิทธิที่มีอยู่เหนือสิ่งที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ในทางสติปัญญาของมนุษย์ โดยสามารถจำแนกประเภทของทรัพย์สินทางปัญญาได้เป็น 2 ประเภทหลักๆด้วยกัน ก็คือ ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมและลิขสิทธิ์ ในส่วนของทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมนั้นยังสามารถทำการแบ่งประเภทย่อยออกได้อีกเช่นกัน โดยมีทั้งหมด 6 ประเภท อันได้แก่ สิทธิบัตร, เครื่องหมายการค้า, แบบผังภูมิของวงจรรวม, ความลับทางการค้า, ชื่อทางการค้า และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

2) ทรัพย์สินทางปัญญานั้นถือเป็นผลงานที่เกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นหรือการสร้างสรรค์โดยสติปัญญาของมนุษย์โดยไม่คำนึงว่าสิ่งที่ทำการประดิษฐ์คิดค้นหรือสร้างสรรค์ขึ้นมาจะมีรูปแบบหรือวิธีการในการแสดงออกเป็นเช่นไร โดยทรัพย์สินทางปัญญาตามความหมายนี้ได้หมายความรวมถึงความคิด แนวคิดที่เกิดจากสติปัญญา การสร้างสรรค์ขึ้นเป็นผลงานหรือผลผลิตที่สามารถสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นได้หรือสามารถนำไปต่อยอดเป็นผลผลิต สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าโดยเริ่มต้นจากความคิดและสติปัญญาของมนุษย์ด้วย แม้ว่าสิ่งนั้นจะสามารถจับต้องได้หรือไม่ได้ก็ตาม ย่อมเป็นสิ่งที่ยกกฎหมายได้ให้ความคุ้มครองว่าเป็นทรัพย์สินทาง

⁵⁶ สุขแสง คุณนก และสายชล จินโจ. (2562). รูปแบบการพัฒนาสื่อการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญากฎมีปัญญาท้องถิ่นด้านสิทธิบัตรสู่การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. หน้า 6-7.

ปัญญาแล้วและถือเป็นสิ่งที่สามารถครอบครองสิทธิในการเป็นเจ้าของได้ ทั้งนี้ การให้ความหมายทรัพย์สินทางปัญญาในลักษณะดังกล่าวก็ได้มีการแบ่งประเภทของทรัพย์สินทางปัญญาออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ เช่นเดียวกับการให้นิยามความหมายในข้างต้นซึ่งก็คือทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมและลิขสิทธิ์ แต่มีข้อแตกต่างกันตรงที่ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมตามความหมายในข้อดังกล่าวนี้ได้แบ่งออกเป็นประเภทย่อยทั้งหมด 9 ประเภทด้วยกัน คือ สิทธิบัตร, สิทธิบัตรการประดิษฐ์, อนุสิทธิบัตร, สิทธิบัตร การออกแบบผลิตภัณฑ์, แผนผังภูมิของวงจรรวม, เครื่องหมายการค้า, ความลับทางการค้า, ชื่อทางการค้า และสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้นในเรื่องของความหมายของทรัพย์สินทางปัญญานั้นสามารถสรุปใจความสำคัญได้ว่า ทรัพย์สินทางปัญญา คือ ผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์โดยใช้สติปัญญาของมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของความคิด สิ่งประดิษฐ์หรือการแสดงออกถึงผลงานการสร้างสรรค์ก็ตาม แต่ผลงานดังกล่าวนั้นก็กลับมีคุณค่าทางเศรษฐกิจได้เมื่อนำเข้าสินค้าดังกล่าวนั้นสู่ระบบตลาด⁵⁷ โดยทรัพย์สินทางปัญญานี้ได้ก่อให้เกิดสิทธิในทางกฎหมายขึ้นในรูปแบบหนึ่ง ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ทรงสิทธินั้นสามารถที่จะใช้ผลงานของตนในการดำเนินการใดๆ อันเป็นการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการ โอนสิทธิหรืออนุญาตให้ใช้สิทธิ ตลอดจนการใช้สิทธิต่างๆอันเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญานั้น แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิดังกล่าวจะต้องขึ้นอยู่กับประเภทของทรัพย์สินทางปัญญาในชั้นนั้นๆ ด้วยว่าเป็นเช่นไร⁵⁸

3.4 สรุปเปรียบเทียบมาตรการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามกฎหมายระหว่างกฎหมายต่างประเทศและประเทศไทย

ในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน พ.ศ. 2547 ที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในข้างต้นนั้น เมื่อทำการพิจารณาตีความตามตัวอักษรและตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ประกอบกับการศึกษาเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักการดังกล่าวของกฎหมายต่างประเทศแล้ว จะเห็นได้ว่ายังมีความไม่ชัดเจนอันเป็นบ่อเกิดของการไม่สอดคล้องกับหลักการใจข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ในประเด็นของหลักความเป็นธรรมในแง่ของการตีความตามตัวอักษรเป็นอย่างดี

⁵⁷ พัฒน์รัฐ พักจันทร์. (2552). *หนังสือชุดกติกา WTO เล่มที่ 5 โครงการ WTO Watch*. หน้า 1.

⁵⁸ ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2560). *ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 8.

มาก ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดรายชื่อประเภทสินค้าเฉพาะอย่างและกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน พ.ศ. 2547 นั้นมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ที่มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ความคุ้มครองแก่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่พ้องหรือเหมือนกันนั้นจะสามารถสร้างความเป็นธรรมให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้อย่าง สมบูรณ์

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบมาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันของกฎหมายระหว่างประเทศ

ประเทศ	มาตรการทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
สาธารณรัฐฝรั่งเศส	อนุสัญญากรุงปารีสฯ	ไม่ได้มีการบัญญัติ	ไม่ได้มีการบัญญัติไว้	ไม่ได้มีการบัญญัติไว้	<p>(1) อนุญาตให้ยืมสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยมิชอบไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม</p> <p>(2) การยึดดังกล่าวสามารถกระทำได้ทั้งในประเทศที่ผลิตสินค้าและประเทศที่นำเข้า</p> <p>(3) การยึดสามารถทำได้โดยการร้องขอของอัยการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคคลผู้มีส่วนได้เสียภายใต้กฎหมายของประเทศสมาชิก</p> <p>(4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่จำเป็นต้องยึดสินค้านั้นในระหว่างการขนส่ง</p> <p>(5) หากกฎหมายของประเทศสมาชิกไม่อนุญาตให้มีการยืมสินค้าที่นำเข้า การยึดดังกล่าวจะต้องถูกแทนที่ด้วยการห้ามการนำเข้าสินค้านั้น หรือการอนุญาตให้ยืมสินค้านั้นภายในประเทศได้ และ</p>

ประเทศ	มาตรการ ทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
					(6) หากกฎหมายของประเทศสมาชิกไม่อนุญาตให้มีการยึดสินค้าที่นำเข้าหรือการห้ามการนำเข้าหรือการยึดสินค้าในประเทศ ประเทศนั้นจะต้องอนุญาตให้มีการฟ้องร้องและชดใช้ค่าเสียหายเป็นการทดแทนมาตรการเหล่านั้น
ราชอาณาจักร สเปน	ความตกลง กรุงมาดริดฯ	ไม่ได้มีการ บัญญัติ	ไม่ได้มีการ บัญญัติไว้	ไม่ได้มีการบัญญัติไว้	(1) ห้ามไม่ให้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ถูกต้อง หรือห้ามไม่ให้มีการนำเอาสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ไปใช้ในทางที่จะก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่ผู้บริโภค (2) ห้ามมิให้มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ถูกต้องกับการดำเนินธุรกิจการค้าในทุกประเภท โดยให้หมายความรวมถึงการประกอบธุรกิจในลักษณะของการให้บริการด้วย (3) กำหนดให้อำนาจรัฐในการสั่งยึดสินค้าที่ใช้สิ่ง

ประเทศ	มาตรการ ทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
					บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยไม่ชอบ โดยกำหนดให้บังคับใช้แก่การนำสินค้าเข้ามายังจำหน่ายในประเทศเท่านั้น แต่หากสินค้าที่มีการใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ถูกต้องนั้น ได้อยู่ในระหว่างของการขนส่งไปยังประเทศที่สาม หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการนำผ่านแดนนั้น ประเทศสมาชิกที่เป็นทางผ่านนั้นจะไม่สามารถทำการยึดหรือกักสินค้านั้นไว้เพื่อทำการสอบได้
สหพันธ์ สาธารณ รัฐ เยอรมนี	ความตกลง กรุงลิสบอน ฯ	ได้มีการนิยาม ความหมายของ คำว่า “เครื่องหมาย แหล่งกำเนิด” แต่ ไม่ได้มีการ กำหนดนิยาม	ไม่ได้มีการ บัญญัติไว้	(1) เครื่องหมายแหล่งกำเนิดจะต้อง เป็นชื่อทางภูมิศาสตร์ของประเทศ แคว้น หรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง (2) เครื่องหมายแหล่งกำเนิดจะต้อง แสดงถึงประเทศ แคว้น หรือท้องถิ่น อันเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้าหรือ	การให้ความคุ้มครองภายใต้บทบัญญัติแห่ง กฎหมายคำพิพากษาของศาลหรือคำวินิจฉัยของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประเทศ	มาตรการ ทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
		เฉพาะของสิ่ง บ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ที่ เหมือนหรือป้อง กันไว้แต่อย่างใด		ผลิตภัณฑ์นั้น (3) เครื่องหมายแหล่งกำเนิดจะต้อง แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงอย่างมี นัยสำคัญ ระหว่างคุณภาพ หรือ คุณลักษณะเฉพาะของสินค้าหรือ ผลิตภัณฑ์กับภาพแวดล้อมทาง ภูมิศาสตร์อันเป็นแหล่งกำเนิดของ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าว	
ประเทศ ไทย	ข้อตกลงว่า ด้วยสิทธิใน ทรัพย์สิน ทางปัญญาที่ เกี่ยวกับการ การค้า	มีแต่เพียงการ นิยามความหมาย ของคำว่า “สิ่ง บ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์” เท่านั้น แต่ไม่ได้ มีการกำหนด	หลักในเรื่อง ของการให้ ความคุ้มครอง ตามข้อ 22 วรรคสี่ มีดังนี้ 1) แม้การใช้สิ่ง	- การจดทะเบียน หรือการจด ทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือการ ได้สิทธิในเครื่องหมายการค้านั้นมีอยู่ ก่อนวันที่ทบบัญญัติแห่งความตกลง TRIPs จะมีผลผูกพันต่อประเทศ สมาชิกองค์การการค้าโลกตามที่ได้ ระบุไว้ในภาค 6 บทเฉพาะกาล	การดำเนินคดีที่สามารถกระทำได้ตามบทบัญญัติ ข้อ 22 ขอความตกลง TRIPs

ประเทศ	มาตรการ ทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
		<p>นิยามเฉพาะของ สิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ที่ เหมือนหรือป้อง กันไว้อย่าง ชัดเจน</p>	<p>บ่งชี้ทา ภูมิศาสตร์ใน สินค้าจำพวก ไวน์จะเป็นจริง สอดคล้องกับ แหล่งที่มาของ สินค้า</p> <p>2) ต้องมีการ สร้างความ แตกต่าง เพื่อ ป้องกันการ ทับซ้อนหลงผิด โดยต้องปฏิบัติ อย่างเป็นธรรม</p>	<p>- การขอจดทะเบียน หรือการจด ทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือการ ได้สิทธิในเครื่องหมายการค้ามีอยู่ ก่อนที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะได้รับ ความคุ้มครองในประเทศแหล่งกำเนิด</p>	

ประเทศ	มาตรการ ทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
ประเทศ มยุโรป	ข้อบังคับ สภาพภาพ ยุโรป ที่ 1151/2012	ได้มีการบัญญัติ คำจำกัดความ ของสิ่งที่จะได้รับ การจดทะเบียน เป็นสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ เอาไว้ 2 ประเภท ซึ่งได้แก่ การระบุ แหล่งกำเนิดและ สิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ แต่ ไม่ได้มีการ กำหนดนิยาม เฉพาะของสิ่ง บ่งชี้ทาง	1) ชื่อที่พ้องกัน ที่ทำให้ ผู้บริโภคเข้าใจ ผิดเชื่อว่าสินค้า นั้นมาจากที่อื่น แห่งหนึ่ง จะไม่ สามารถนำมา ขึ้นทะเบียนได้ (2) การใช้ชื่อที่ พ้องกันที่ได้รับ การขึ้น ทะเบียนแล้ว จะต้องมีความ	- ต้องสามารถทำการระบุหรือบ่งชี้ให้ ทราบถึงแหล่งกำเนิดอันเป็นสถานที่ที่มี ลักษณะเป็นภูมิภาคหรือประเทศที่มี ความเฉพาะเจาะจงได้ - คุณภาพ ชื่อเสียง หรือลักษณะเฉพาะ ของสินค้าจะต้องเป็นผลโดยตรงมา จากพื้นที่อันเป็นแหล่งภูมิศาสตร์ที่ เป็นแหล่งกำเนิดทั้งที่เป็นปัจจัยโดย ทางธรรมชาติและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ มนุษย์ - จะต้องมีขั้นตอนหรือกระบวนการ ในทุกๆ ขั้นตอนเกิดขึ้นในพื้นที่ทาง ภูมิศาสตร์ตามที่ได้ระบุแจ้งไว้	มาตรการในการป้องกันการสับสนหลงผิดตาม กฎหมายได้บัญญัติต่อมาในข้อ (1) และ (2) กล่าวคือ

ประเทศ	มาตรการ ทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
		ภูมิศาสตร์ที่ เหมือนหรือพ้อง กันไว้	แตกต่างกัน ในทางปฏิบัติ อย่างเพียงพอ ระหว่างชื่อที่ ขึ้นทะเบียนไว้ ก่อนและหลัง		
สาธารณ รัฐ สิงคโปร์	The Geographica l Indications Act 2014 แห่ง สาธารณรัฐ สิงคโปร์	สิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ที่ เหมือนกัน หมายถึง สิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ที่ บางส่วนหรือ	1) ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียใน สินค้าที่มีสิ่ง บ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ ที่เหมือนกัน นั้นอาจ	(1) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับ สินค้าใดๆที่ไม่ได้เกิดขึ้นในสถานที่ ตามที่ได้ระบุสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จนก่อให้เกิดความสับสนหลงผิดแก่ สาธารณชนเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดทาง ภูมิศาสตร์ของสินค้านั้น (2) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ใน ลักษณะที่ก่อให้เกิดการแข่งขันที่ไม่	(1) นายทะเบียนอาจจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกัน ซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการ จดทะเบียนก่อนหน้า (2) เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุมาตรา (1) นาย ทะเบียนอาจจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ พ้องเสียงกับเงื่อนไขทางปฏิบัติที่แยกความ แตกต่างของสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนกัน

ประเทศ	มาตรการ ทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
		ทั้งหมดมี ตัวสะกด เหมือนกันหรือที่ ออกเสียง เหมือนกันกับสิ่ง บ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ สำหรับสินค้า ใดๆที่มี แหล่งกำเนิดทาง ภูมิศาสตร์ที่ แตกต่างกัน	ดำเนินคดี ได้ 2) ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียใน สินค้าที่มีสิ่ง บ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ที่ เหมือนกันนั้น หากเป็นการ กระทำที่ยัง ไม่ได้กำหนด ไว้ในเงื่อนไข ของนาย ทะเบียน จะ	เป็นธรรมขึ้นตามความหมายในข้อ 10 ทวิของอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการ คุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (3) การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กับ สินค้าประเภทไวน์และสุราซึ่งไม่ได้มี แหล่งกำเนิดตามสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ที่ระบุไว้ ไม่ว่าจะเป็นใน กรณี - ไวน์หรือสุราที่ขึ้นทะเบียนไม่ได้มี แหล่งกำเนิดที่แท้จริงตามที่ระบุไว้ - ไวน์หรือสุราที่ขึ้นทะเบียนมีลักษณะ เป็นการกระทำที่พยายามให้ สาธารณชนสับสนหลงผิดด้วยการ แสดงข้อความบางอย่างโดยการใช้คำ	จากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการจดทะเบียน ก่อนหน้า (3) ในการกำหนดเงื่อนไข ในทางปฏิบัติที่จะ กำหนดตามอนุมาตรา (2) ให้นายทะเบียนคำนึงถึง (a) ความจำเป็นในการดูแลผู้มีส่วนได้เสียที่ เกี่ยวข้องอย่างเท่าเทียมกัน (b) ความจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าผู้บริโภคจะไม่ เข้าใจผิด และ (c) มุมมองและการยื่นคำขอจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ที่มีชื่อเดียวกันและของผู้ขอจด ทะเบียนหรือผู้จดทะเบียน แล้วแต่กรณีของสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ที่ได้รับการจดทะเบียนก่อนหน้า (4) รัฐมนตรีอาจวางระเบียบเพื่อจัดให้มีการ ดำเนินการตามความมุ่งประสงค์ของอนุมาตรา (3)

ประเทศ	มาตรการ ทางกฎหมาย	สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือป้องกัน			
		คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม	คำนิยาม
			เป็นอำนาจของศาลในการกำหนดเงื่อนไขในการแยกความแตกต่างนั้น	ว่า”ชนิด” “ประเภท” “แบบ” “การเลียนแบบ” หรือถ้อยคำหรือข้อความที่คล้ายคลึงกันด้วย	(c) และเรื่องที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเปรียบเทียบมาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่เหมือนหรือพ้องกันระหว่างกฎหมายระหว่างประเทศกับกฎหมายต่างประเทศนั้น ผู้วิจัยจะชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของมาตรการการให้ความคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ออกมาในรูปแบบของตารางเปรียบเทียบ โดยทำการเปรียบเทียบทั้งมาตรการที่วางหลักไว้ในอนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม, ความตกลงกรุงมาดริดว่าด้วยการปราบปรามสิ่งบ่งชี้แหล่งที่มาของสินค้าที่ใช้ไม่ถูกต้องหรือปลอมแปลง, ความตกลงกรุงลิสบอนว่าด้วยการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายแหล่งกำเนิดและการจดทะเบียนระหว่างประเทศ, ข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า, ข้อบังคับสหภาพยุโรป ที่ 510/2006 กับระเบียบประชาคมยุโรป ที่ 1151/2012 (Regulation (EU) No. 1151/2012) และ The Geographical Indications Act 2014 แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งมีเนื้อหาและสาระสำคัญดังตารางที่กล่าวข้างต้น